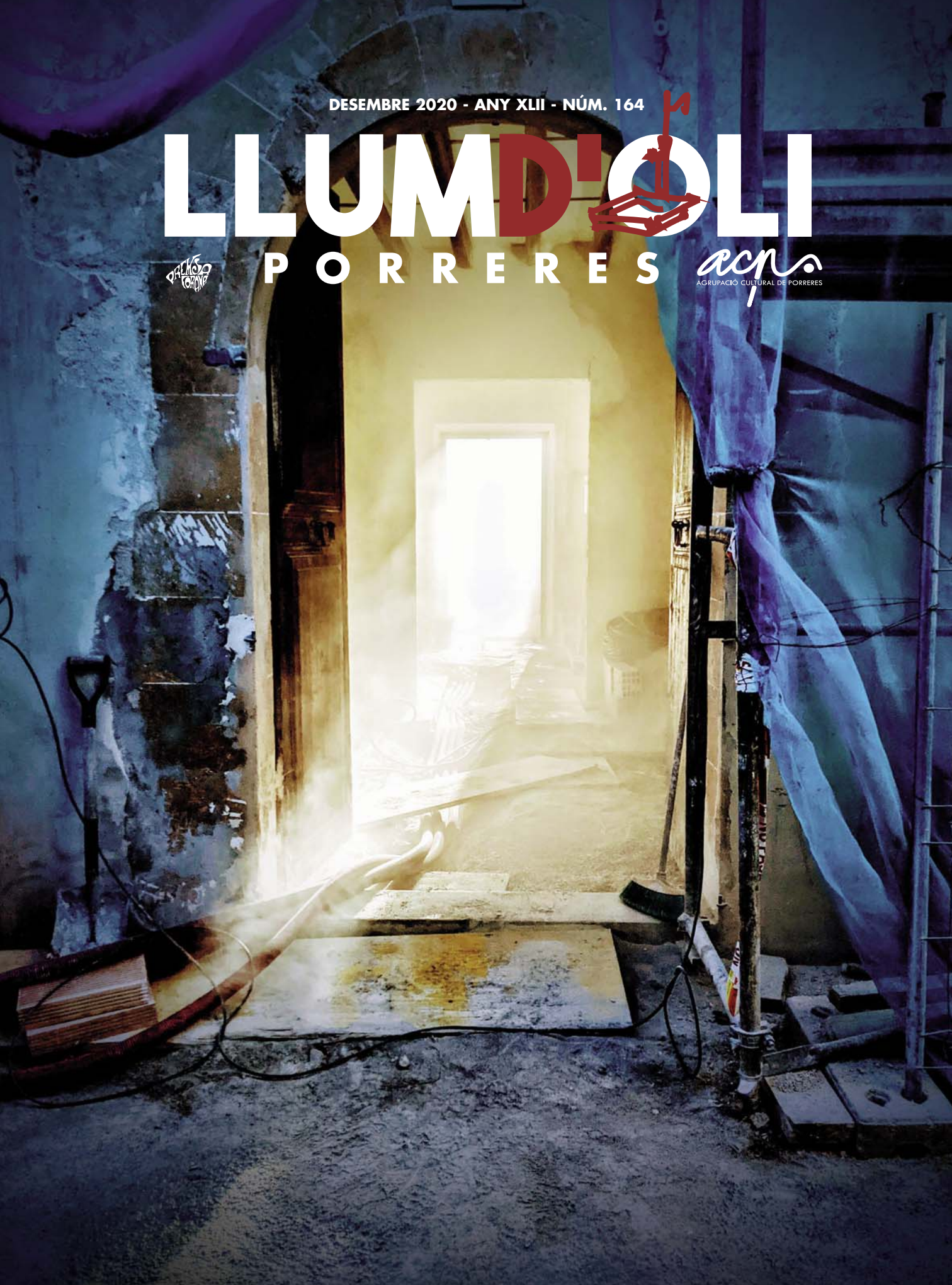

DESEMBRE 2020 - ANY XLII - NÚM. 164

LLUMD'OLI

P O R R E R E S

CONTINGUTS

Què pots trobar en aquest número?

Les activitats de l'Agrupació i del GEP, que se n'han pogut celebrar algunes malgrat la difícil situació, a partir de la pàgina 4. També hi trobareu la presentació dels nous membres del consell de redacció del *Llum d'Oli*.

La informació local: el noticiari, a la pàgina 10; la crònica de la taula rodona de sa Fira, a la pàgina 12; els xafardejos del «sabeu que...» i la seva crossa «la mirada indiscreta», a la pàgina 13; el «què hi passa a la Sala» d'en Simó Tortella i una informació sobre la comitèca, a la pàgina 15.

La pluviometria de 2020 i el «sempre fa bon temps» d'en Miquel Tomàs, a la pàgina 16.

Una nova entrega de «l'espurna associativa», on les entitats i associacions tendran un espai per informar-nos. En aquest número, els Aires de Montisio a la pàgina 18.

Les «coses de fora vila» d'en Rafel Figuera... a la pàgina 8.

Descobrim un nou «ofici antic» amb l'amo en Sebastià «es selleter», pàgina 28.

Notes històriques: articles de Maria Barceló, Maria Antònia Nicolau, Tomeu Garí i Joan «Xibic», així com una col·laboració de Jaume Rigo Rigo, a partir de la pàgina 21.

La secció «Creació», amb la glosa de Lluís Sastre i el poema-conte de Jaume Rosselló, i l'obturador de Xesc Servera. Ho podreu trobar a les pàgines 28-29.

Un recordatori a la nostra companya Magdalena Morell, recentment traspasada. Pàgina 29.

La secció d'opinió amb articles de Marc Prieto, Joan Melià i Tià Lliteres. Pàgina 30.

Torna la secció «en Femení», amb un escrit de Joana Móra, a la pàgina 32.

L'espai escolar, amb l'Escola Nova, a la pàgina 33

La «vena artística» de Caterina Gornals, que entrevista a Margalida Mora, a la pàgina 34.

Una cinquena entrega de la secció sobre demografia i economia porrerenca de la mà de la periodista Aina Ginard, a la pàgina 36.

La secció «de Porrera a Porreres» a la pàgina 37.

Els esports: entrevista de Toni Sastre a Joan Sorell Llull, a les pàgines 38-39.

C I D'EN CERDÀ . 56
P O R R E R E S

P A P E R E R I A
I E S T A N C

es Cantó

6 8 8 7 9 0 2 5 0
8 7 1 8 1 1 6 6 9

papeteriaescanto@hotmail.com

MANIS

C/Almoina 30, Porreres.
Tel: 971 16 84 56

MUNICH CUBCO GUESS FIFTYFOUR FORMINO REPLAY SCOTCH & SODA PLEASE TOMMY HILFINGER
Papa Jeans new balance adidas

ENCARA NO ETS SUBSCRIPTOR O SOCI DE L'AGRUPACIÓ?

Per a poder existir, tant l'Agrupació Cultural com el *Llum d'Oli* necessiten de la col·laboració i compromís de la gent de Porreres. Som molts, però encara volem ser més! T'animam a subscriure't a la revista o bé a fer-te soci/sòcia de la nostra entitat, així ens ajudareu a seguir endavant amb la nostra tasca desinteressada en favor de la cultura i la informació al nostre poble.

Preus: si tens menys de 30 anys, el cost és de 20€ anuals. A partir dels 30 anys, el preu és de 35€ anuals. Subscripció a la revista: 15€ anuals. Totes les modalitats inclouen l'enviament del *Llum d'Oli* al vostre domicili! Contacta amb nosaltres a través de l'adreça llumdoliporreres@gmail.com

Podeu trobar el *Llum d'Oli* a la venda als següents establiments: estanc Can Poo, papeteria es Cantó, fruiteria Ca na Maria, a l'Escrivania i a la Cooperativa Agrícola.

MOLTS ANYS, AGRUPACIÓ CULTURAL!

Desembre del 2020 - Núm. 164

Dipòsit Legal PM 76/1979

Edició:

Agrupació Cultural de Porreres

Carrer d'en Mago, núm. 6

www.agrupacionculturalporreres.blogspot.com

www.facebook.com/acporreres

www.facebook.com/llumdoliporreres

Coordinació:

Catalina Maria Garí Blanch

Sebastià Lliteres Lliteres

llumdoliporreres@gmail.com

Consell de redacció:

Sorpresa! A les properes pàgines

ho descobrireu.

Col·laboradors/es:

Andreu Arranz Morell

Pau Arranz Morell

Maria Barceló i Crespi

Germanes Barceló-Crespi

Joan Barceló Xibic

Rafel Figuera Vaquer

Bartomeu Garí Salleras

Aina Ginard Bauzá

Caterina Gornals Miralles

Francesc Melià Barceló

Joan Melià Garí

Joana Móra Cerdà

Maria Antònia Nicolau Rosselló

Marc Prieto Gornals

Jaume Rigo Rigo

Margalida Roig Font

Cesca Roig Sampol

Jaume Rosselló Tomàs

Lluís Sastre Barceló

Antoni Sastre Vanrell

Francesc Servera Veny

Miquel Tomàs Burguera

Simó Tortella Sbert

Marc Vaqué Vidal

Cati Vaquer Viedma

Aires de Montis-ion

CEIP Escola Nova

Fotografies:

Simó Tortella Sbert

Arxiu Agrupació Cultural

Sebastià Vidal Mas

Correcció lingüística:

Catalina Maria Garí Blanch

Coberta

Fotografia cedida per Ake Mora.

Restauració, reparació, reconstrucció,

són accions que durant el 2021 haurem

de fer dia a dia per sortir d'aquesta situació.

Però al final de tot, sempre hi ha llum, sempre

hi ha esperança, tal com surt a la foto.

Imprimeix:

Gràfiques LLOPIS, S.A.

Tel. 971 58 04 89

e-mail: disseny@grafiquesllopis.com

Els articles publicats reflecteixen

únicament l'opinió dels seus autors.

Enguany l'Agrupació Cultural compleix 50 anys (1971-2021). El teixit social que ha fet possible aquesta fita el conformen totes les persones que han cregut i creuen en la defensa de la llengua, la cultura i el patrimoni del nostre país. I així s'expressen:

L'AC és una finestra sempre oberta a la vida cultural, a les noves publicacions, a la realitat que impulsa noves mirades als esdeveniments. Una entitat que empodera i impulsa la llengua, la terra el patrimoni. Cultura. Amb l'edició del Llum d'Oli ha donat a conèixer el nostre poble. És un refugi de la cultura. Ha estat molt important per mi. He après molt! Gràcies a l'AC conec la Serra de Tramuntana, el nostre patrimoni, Porreres... Un referent cultural indiscutible a Porreres en el darrer mig segle. Per molts d'anys més AC! I gràcies per formar part de la meua joventut. Per mi és un conjunt de gent amiga que estima el poble, la cultura, la història i les tradicions, i de lluita per la llengua! Un lloc de trobada de gent inquieta i preocupada per la defensa i divulgació de la nostra llengua, cultura i història i on també hem trobat divertiment, emocions i hem après a conèixer i estimar la natura. Per mi és un grup d'amics de la cultura i d'aprenentatge que ens donen a conèixer la nostra identitat. Per a mi, l'AC és el treball constant de molts anys i de molta gent per dignificar la nostra cultura, la nostra història, la nostra llengua i el nostre país. Una bona manera d'estar en contacte amb gent del poble i de fora que li agrada la cultura i la fomenta. Una companya de viatge que m'acompanya des de ben petit. Un esforç immens i impagable per a la vida cultural de la vila. Una finestra al coneixement de quilòmetre zero, aquell que sovint obviam perquè és nostrat però que no ens deixa de sorprendre si hi gratam. I també, en el meu cas, i a través del Llum d'Oli, ales per aprendre a volar. Personalment, l'AC és cultura, defensa de la llengua i del nostre patrimoni en lletres majúscules i un referent per al nostre poble. Cultura, llibertat i coherència per fer país. Per a nosaltres l'Agrupació és un nexa d'unió amb el nostre poble i amb la nostra cultura. Compromís amb la cultura d'aquesta terra i estima pel nostre poble. L'AC és per a mi una cadena de transmissió intergeneracional de la nostra cultura. Gràcies per aquesta finestra de Porreres, per on ens podem fer sentir i donar-nos a conèixer i ser acollits i acollides. Per a mi, l'Agrupació és una porta oberta a la cultura en el sentit més ampli. Sempre ha demostrat una defensa ferma de la llengua i el territori. Per molts anys! Un espai de reflexió i de retrobada amb el meu poble. Per a mi l'AC és l'entitat que ha ajudat a difondre la llengua i la cultura a la vila al llarg d'aquests 50 anys. L'AC és un punt de trobada per a tots aquells que hem cregut en la possibilitat de fer poble, un país i una societat millor. L'AC m'ha acompanyat en el viatge de la meua vida, obrint portes cap el saber i, sobretot, m'ha donat l'oportunitat de consolidar les bones amistats. Per mi, l'AC representa l'espurna que va tornar encendre la flama de la cultura dins el poble de Porreres, després del temps foscos de la dictadura. L'AC ha estat aquella flama que necessitava el poble de Porreres per començar a caminar cap a uns horitzons després d'uns anys en què la foscor s'havia apoderat del poble. L'AC va ser un espai on tothom que tenia en ment les paraules democràcia, llibertat, cultura, poble, llengua, memòria històrica...hi tenia cabuda. Un lloc on fer feina, aprendre oferir i rebre, però sobretot gaudir de tirar endavant i avançar en un temps en què feia molta falta. Sense l'Agrupació aquest avanç, sense cap mena de dubte, no hagués estat possible. L'AC és una finestra oberta a totes les persones que estimen la cultura i el nostre poble. Gràcies a l'AC he tingut l'oportunitat d'omplir les meves inquietuts de tot tipus. El naixement de l'AC va suposar per nombroses persones de Porreres el final de la foscor i magror cultural que ens havien imposat 40 anys abans els vencedors del Glorioso Alzamiento Nacional a punta de pistola. Sens dubte va suposar l'esdeveniment cultural més notable del segle XX. Bons records al llarg de tot aquest temps, anècdotes de moltes excursions i sobretot vertaderes amistats que encara duren. Per molts d'anys!

Les paraules aquí recollides són un agraïment públic a totes aquelles persones que feren i fan possible aquest projecte cultural i social tan important per al nostre poble.

Per molts anys més!

EL PAPER DE BEETHOVEN EN LA MÚSICA OCCIDENTAL

De la mà del jove músic porrerenc Jaume Rosselló Salleras, dia 3 d'octubre vàrem conèixer la importància de Ludwig van Beethoven en la tradició musical europea. Beethoven va rompre amb el model musical anterior i es convertí en un referent per les properes generacions romàntiques i més enllà. Presentà el músic, una persona també molt vinculada al món musical, el porrerenc Sebastià Melià Mora.

VISITA A L'ARXIU PARROQUIAL DE PORRERES

Dissabte, dia 10 d'octubre es va visitar l'Arxiu Parroquial de Porreres ubicat a la rectoria. Els assistents pogueren veure de prop alguns pergamins, així com també alguns llibres sacramentals i escoltar les explicacions pertinents que anaren a càrrec de Maria Barceló Crespí i Maria Antònia Nicolau Rosselló. Sens dubte, va suposar una aproximació a aquest ric patrimoni cultural, potser, massa desconegut.

I EIXIDA CULTURAL I PAISATGÍSTICA

Després d'un llarg parèntesi, el dissabte, dia 31 d'octubre es varen reprendre les eixides culturals i paisatgístiques. En aquesta ocasió anàrem a visitar els jardins de les possessions d'Alfàbia i de Raixa, ambdues en el terme de Bunyola.

Temps enrere, una i altra possessió foren molt importants com a explotació agrícola i ramadera; avui compleixen amb una altra funció enfocada, sobretot, al turisme i a l'oci. A més del casat, poguérem contemplar els jardins i peces d'interès artístic i històric. A Alfàbia veiérem la cambra on dormí Isabel II, la cadira gòtica provinent de Flandes, el teginat de tradició mudèjar i tantes altres coses, mentre que a Raixa, sobretot, férem memòria del cardenal Despuig.

PASSEJADA PEL TERME DE PORRERES

Diumenge, dia 22 de novembre es va realitzar una passejada per un racó del terme de Porreres, la contrada de son Valls,

Anàlisi Clínicas

Antònia Sastre Barceló
Farmacèutica

Consulta: Dilluns i dimecres
de 8:00 a 10 hores

Carrer Sa Galla 19 B
Tel. 971 64 70 84

Assegurances: Adeslas (no muface), Asisa, Agrupació Mutua, Axa, Mapfre (no muface), Sanitas, DKV, Groupama, L'Aliança, Caser, Fiatc...

que va permetre conèixer dues coves prehistòriques, una natural i l'altra artificial. També es va poder observar sa Rocassa, un indret d'interès paisatgístic ben sorprenent.

II EIXIDA CULTURAL I PAISATGÍSTICA

Diumenge, dia 6 de desembre va tenir lloc una altra eixida cultural i paisatgística. Vàrem visitar la Fundació Yannich y Ben Jakober de sa Bassa Blanca (Alcúdia), allà hi ha una bona mostra d'art contemporani. També férem una passejada, ran de la costa, per la zona d'Alcanada posant especial interès en l'antiga fàbrica d'electricitat avui considerada arqueologia industrial, així com en les restes que queden de nius de metralladora i trinxeres, vestigis de la Guerra Civil.

L'EXHUMACIÓ DE SON COLETES, LA MEMÒRIA D'UN EXTERMINI

Les tasques d'exhumació del cementeri de Son Coletes, a Manacor, finalitzaren amb la troballa de tres síquies on es localitzaren 18 cossos de víctimes de la repressió, entre aquestes: dues dones i sis milicians de les tropes de Bayo. Dia 17 d'octubre, els responsables de la intervenció, Jordi Ramos i Cesc Busquets, que formen part de l'equip d'arqueòlegs d'Àtics, impartiren la lliçó titulada "L'exhumació de Son Coletes. Memòria d'un extermini".

Al llarg d'uns 50 minuts els conferencians ens apropren d'una manera molt pedagògica i divulgativa als treballs realitzats a les zones excavades, a la documentació fotogràfica i topogràfica que empraren per la localització de les fosses, i als objectes trobats relacionats amb les víctimes del 36. La xerrada fou molt interessant i comptà amb una molt bona assistència, tot i les limitacions imposades pels afectes de la pandèmia.

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE D'ANTONI MAS

El 24 d'octubre va tenir lloc la presentació del llibre *Llengua, terra, pàtria i nació* d'Antoni Mas i Forners. Un

CONFECCIÓ A MIDA
DISSENY INTERIOR
DECORACIÓ TÈXTIL

CHITÓN
DECORACIÓN

www.chitondeco.com info@chitondeco.com

DAGMAR & ERICH FUSS
07260 Porreres/Mallorca Tel. 971-16 82 57
Ctra. Porreres – Campos km 0,4 Fax 971-16 85 28

BM ESPORT - SABATES
Ballester Melià

C/. L'Almoina, 19 Tel. 971 16 82 76
07260 PORRERES Tel. Part. 971 64 74 21

treball molt ben documentat en el qual abunden les dades arxivístiques que donen resposta a moltes preguntes envers la llegua i la identitat dels mallorquins i tot redactat en un llenguatge assequible per un públic ampli i, al mateix temps, capaç d'aconterar un lector culte. L'interès del llibre és ben obvi.

PRESENTACIÓ LLIBRE TOMEU CANYELLES I GABRIEL VIVES

Des d'una perspectiva històrica àmpliament documentada, dia 14 de novembre, els historiadors Tomeu Canyelles i Gabriel Vives parlaren i a la vegada generaren una reflexió crítica entre les persones existents sobre el model turístic de sol i platja a partir d'un cas d'estudi en el qual el sensacionalisme informatiu, els judicis de valor i les descripcions tòpiques poden condicionar la realitat en favor d'una visió mitificada: «Magaluf, més enllà del mite».

ALÇADES A LA LLUNA AL TEATRE MUNICIPAL DE LLUBÍ

Després de mesos sense pujar als escenaris, dissabte 21 de novembre i com a acte emmarcat dins el Dia Internacional contra la violència de gènere, el grup *Tallats de Lluna* va representar el seu recital poètic i musical *Alçades a la Lluna* al Teatre municipal de Llubí. Fou una actuació especial per

les ganes de retrobar-nos amb la complicitat del públic, encara que fos comptat per les restriccions pròpies de la situació sanitària.

PRESENTACIÓ DEL LLIBRE D'ANTONI JANER

El dissabte, 28 de novembre, Antoni Janer Torrens, professor de Filologia Clàssica a l'ensenyament secundari i alhora periodista, va presentar el seu llibre *Mitologia per a profans: manual per entendre la tradició clàssica d'Occident* i, aprofitant l'ocasió, va dissertar sobre la tradició clàssica a Occident a partir de la mitologia i les etimologies. Va remarcar com, en alguns aspectes, la seva pervivència ha arribat fins i tot en la vida quotidiana d'avui. La lliçó va ser molt interessant.

PORRERES - tlf. 971 64 73 16

ACTIVITATS GEPERUDES

ALCANADA, COVA TANCADA I COLL BAIX. 4-10-2020

Enyoràvem tornar a trepitjar les nostres muntanyes tots plegats. La caminada d'avui l'iniciem des de la badia d'Alcúdia, més concretament des de l'aparcament de la platja d'Alcanada.

Pel passeig vora el mar començam a caminar –deixant a la dreta l'illa d'Alcanada amb el seu far. Acabat el passeig i després de passar per una platja de macs, agafam un carrerany que va entre la reixa del camp de golf d'Alcanada i la mar. Entre la punta de sa Vinya i la platja dels Secs trobam una sèrie de trinxeres i nius de metralladora que sembla que són de la Guerra Civil.

Deixam el Faralló i trevessam el caló de sa Bassa Blanca i, per una pista, anam pujant fins arribar a una barrera que porta un indicador que diu «coll Baix». Agafam un tirany i ens endinsam per dins la serra de Gabellí, fins que trobam un botador; allà giram a l'esquerra i, pel costat d'una paret, anam pujant fins al pla de ses Caragoles, on feim una aturada per reprendre forces.

Poc temps després, reprenem la marxa i per un carrerany que ens surt a la dreta –amb moltes pujades i baixades–, ens dirigim cap al canal de sa Figuera Blanca que ens du als penya-segats on es troba la boca de la cova. Una vegada vista la cova, tornam pel mateix camí fins al punt on havíem berenat. Des d'allà i pel camí de muntanya passant pels corrals cremats arribam al refugi

del coll Baix on dinarem, alguns davallarem fins a la platja. La tornada la férem pel mateix camí.

BEC DE FERRUTX. 25-10-2020

Des de l'ermita de Betlem i per un tirany que surt a l'esquerra, bo de segu-

ir, que va pujant tira-tira, ens dirigim cap al Bec de Ferrutx. Deixam a la dreta unes cases en runes i unes marjades que es veu que eren terres de conreu.

Continuam pel tirany –que estones es converteix amb camí de carro– i passem per la coma dels Captius, el pinar del prat de la Carritxa i, sense deixar el tirany, seguim pel ribell de na Coc i es morral Vermell; des d'aquí, pujam a en Pelat 484m i davallam cap el coll d'en Pelat 417m. Una vegada arribats a aquest punt, ens dirigim cap el puig de Ferrutx 520m –en aquest puig s'hi troba un vèrtex geodèsic. Des del cim feim la darrera estirada per assolir l'objectiu d'avui: el Bec de Ferrutx 528m.

Des de tan amunt tenim unes bones vistes: la badia d'Alcúdia, Betlem, la Colònia de Sant Pere, s'Estanyol, Son Serra de Marina i també l'interior de l'illa.

La tornada la feim pel mateix camí, llevat que pujarem al puig d'en Xoroi 482m.

PUIG DE SON VILA I SES COVASSES. 29-11-2020

Aquest pic hem cercat una zona on pensàvem no trobar gaire gent, ja que darrerament Tramuntana està plena i vàrem cercar tranquil·litat dins els termes de Pollença, Sa Pobra i Alcúdia.

Aparcàrem devers el punt quilomètric 44,750 de la Ma-2200, i començarem a caminar per un camí asfaltat i envoltat de garriga fins a la cova de Son Vila o cova dels diners. Vam poder entrar dins la cova i contemplar aquesta formació.

Sortint de la cova vàrem desfer el camí i cercàrem el tirany que puja al puig de Son Vila, allà trobàrem una paret de roca on cercàrem una canal que vam poder grimpar fins al cim del puig de 336m.

Després vàrem passar per un roquissar amb un pendent lleuger on vam poder observar espècies com l'ullastre, la murta i càrritx. En arribar al Taial Rodó, vàrem baixar per una coma plena de vegetació que anava al torrent dels Pregons. A l'enfront vàrem trobar el penyal de Ses Covasses, on hi ha les coves del Vi, la de les Pintures, dels Estels, del Bufador, del Niu, de la Cosa Negra i del Forat Corcat. Més que coves eren balmes, la majoria refugi de cabres o bens. Devora les coves vàrem trobar un racó per dinar i prendre un poquet el sol, per agafar forces i continuar la travessia.

Tot seguit, vàrem passar un botador per entrar a un camí pla i vàrem crestejar per un carritxar fins a arribar a la pista de sa Torre. Per aquesta cresta vérem unes vistes espectaculars de tota la badia d'Alcúdia, Pollença i s'Albufera.

Per la pista de Sa Torre vam pujar a quotes més altes fins trobar el coll de Sa Talaia i davallàrem a cercar el pas d'es Garrover, que enllaça amb la pista de l'antiga urbanització on teníem els cotxes.

EL CONSELL DE REDACCIÓ DEL LLUM D'OLI ES RENOVA

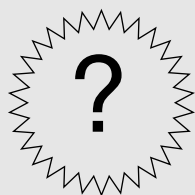

Els coordinadors

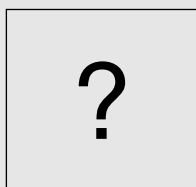
Queda ja molt llunyà aquell número 149, de març de 2017 en què vàrem agafar el timó d'aquesta històrica publicació de Porreres. En aquella aventura ens hi acompanyaven persones com en Toni Sorell i en Joan Miralles, que per motius personals varen deixar la seva tasca al Consell de Redacció, i na Llúcia Salleras (anterior coordinadora), Joana Móra, Joan Barceló «Xibic» i Tomeu Garí, quatre persones que fins fa molt poc han estat els nostres consellers a l'hora de tirar endavant cada número. Quatre anys que hem compartit reflexions i idees, hem creat noves seccions, i també hem debatut algunes coses sobre les quals pensàvem diferent. No en va, la riquesa del *Llum d'Oli* i de l'Agrupació Cultural per extensió, és haver sabut combinar la fidelitat a uns valors concrets amb la pluralitat de pensaments i d'opinions. Això, sens dubte, ens ha enriquit a tots i ens ha fet millors. Amb en Tomeu, en Joan, na Joana i na Llúcia hem compartit moments importants de la història d'aquesta revista, ja que hem confeccionat 15 números ordinaris i un especial eleccions (2019) amb la seva ajuda. Recordarem especialment el «rodó» número 150 (2017), el 156 (2018) que celebrava els 40 anys de la nostra revista, el número 160 (2019) que reivindicava el feminisme, o el número 161 (2020) que evidenciava els difícils moments de la pandèmia del Coronavirus.

Aquestes paraules volen servir per agrair-los a ells quatre la seva tasca altruista com a consellers de la revista des de març del 2014 (número 137), tot i que alguns d'ells ja duïen una llarga trajectòria com a col·laboradors. Per acabar, volem dir-los que les pàgines d'aquesta humil publicació, com bé saben, sempre estaran obertes per a ells! Gràcies per la vostra feina i dedicació durant aquests 7 anys!

I nosaltres dos, els coordinadors, seguim. Encara tenim corda per molt de temps i il·lusió per continuar. Però òbviament aquesta tasca no la podem fer tots sols. És per això que juntament amb la Junta de l'Agrupació hem convengut en cercar una sèrie de persones representatives de la pluralitat de la nostra entitat i del nostre poble, defensores de la nostra llengua i cultura, i que vulguin implicar-se en la redacció del *Llum d'Oli*. Però no us penseu que us les presentarem de cop... us farem pensar una mica. A continuació, teniu un breu text que ens dona algunes pistes per esbrinar qui poden ser aquestes persones que han acceptat de formar el nou Consell de Redacció, però no hi apareix ni el seu nom ni la seva foto. A veure si sabeu de qui es tracta! A les properes pàgines trobareu la solució. Teniu present la forma que té el quadre d'imatge.

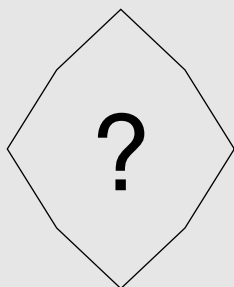
Tenc 27 anys. He treballat alguns anys fent activitats de difusió del patrimoni arquitectònic i visites guiades. Com a membre del Consell de Redacció del *Llum d'Oli* m'agradaria posar el meu gra d'arena i donar continuïtat a la tasca de difusió del patrimoni cultural que la revista ha duit a terme des dels seus inicis.

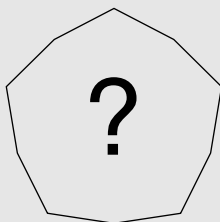
Vaig néixer fa 28 anys. Som científic de formació. Els darrers anys m'he dedicat professionalment a cercar coses petites. El que m'agrada és veure'n d'altres a les persones per aprendre d'elles. Crec que puc donar al Consell de Redacció el punt de vista après al dia a dia.

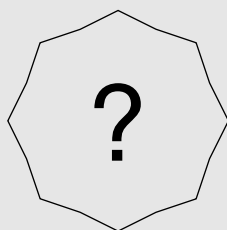
Vaig néixer dia 6 d'octubre de 1952 i el cap d'un breu temps en va néixer una altra, de ben igual. Vaig ser la tercera dona pregonera i durant vint anys vaig presentar la Mostra Folklorica dels Aires de Monti-Sion. Som i he estat, perquè ho visc en present, professora d'Història, una de les passions de la meua vida i ho he fet des d'una mirada de dona, una mirada femenina. Com a membre de la Junta de l'Agrupació Cultural m'agradaria saber transmetre i/o fer de vincle entre l'Agrupació i el *Llum d'Oli*.

Vaig néixer el 25 de setembre de 1973 any del *baby boom*, des de petita sempre m'ha agradat molt participar en activitats del poble (club d'esplai, campaments d'estiu, grup Foganya, grups de ball de bot, coral...). Som funcionària del Consell de Mallorca des de fa més de 20 anys. En aquests moments, estic a la Direcció d'Infància i Família de l'IMAS, en concret com a Cap de la Secció d'Adopcions. Tal vegada, per la meua formació i experiència puc aportar una visió més psicosocial, intentant aportar alguna idea d'aspectes que es podrien tractar, contant amb professionals, experiències, etc. relacionades amb aquesta part més humana. A la vegada que pens que per a mi, pot ser una experiència enriquidora de la qual puc aprendre molt.

47 anys. Formada en educació, però treball a l'administració pública al servei del ciutadà. M'agradaria poder ajudar/aportar els coneixements que et donen els anys de treball al servei de la comunitat i la formació docent, per reforçar la nostra llengua, cultura i identitat. El treball en equip es tradueix en resultats plurals i consensuats.

Vaig néixer a la barriada del Pou d'Amunt, un mes de març de l'any en què es va fundar Microsoft, va morir en Franco i Lluís Llach va publicar *Viatge a Ítaca*. He participat activament en diverses entitats i associacions del poble. M'agrada fer música, vaig sonar diversos instruments i he pres part en alguns grups locals. Tinc el privilegi de treballar i passar gust de fer-ho a veïnat de ses Forques, i la meua professió té a veure també amb la meua afició. En aquesta aventura en el consell de redacció del *Llum d'Oli* m'agradaria aprendre dels altres, compartir-hi curolles i aportar el meu granet d'arena, treballant en equip.

NOTICIARI PORRERENC

Simó Tortella Sbert, Toni Sorell i Redacció

OCTUBRE-NOVEMBRE

Milliores a l'aparcament de ses Forques

S'han asfaltat de bell nou tots els voltants del camp i la piscina municipal. En dies de mal temps, en aquesta zona molt sovint l'aigua s'hi estancava i provocava inundacions importants. L'obra, per tant, ha servit per millorar la canalització d'aigües pluvials i l'accessibilitat. L'ha finançada el Consell: prop de 80.000 euros. Durant el desembre, també han començat obres a l'aparcament del parc de n'Hereveta, també finançades pel Consell.

I NOVEMBRE

Ni festes ni Fira de Tardor

La pandèmia va obligar a suspendre la fira d'octubre, però així mateix una vintena de comerços locals van exposar al carrer els seus productes més destacats. Enguany s'hauria celebrat el dia de la festivitat de Tots Sants.

16 NOVEMBRE

Segona fase d'exhumacions

És una imatge històrica al poble: una excavadora demolint els nínxols i les capelles que s'havien construït, als anys 50, damunt la fossa comuna de la Guerra Civil. És part indispensable per poder seguir amb l'excavació i cercar més cossos de represaliats.

NOVEMBRE

Obertura casal de joves

Fruit de la demanda tant de joves com de famílies i de les associacions de mares i pares, s'ha obert un espai en el parc de n'Hereveta -lloc freqüentat per joves- englobat en un projecte educatiu i gestionat per una educadora, Neus Guardiola. El projecte s'ha vist alterat per la situació actual i, per això, s'ha endarrerit la seva obertura. La primera acció ha estat valorar amb els propis joves de Porreres i amb els centres educatius quines són les seves necessitats així com el disseny d'activitats per les vacances de Nadal. A més, durant les festes de Nadal es va dur a terme un curs de monitors de lleure educatiu, a iniciativa de la regidoria de joventut.

19 NOVEMBRE

Celebració del Consell d'Infants

La iniciativa, que té com a finalitat la implicació activa dels nins i nines del municipi, en aquesta ocasió s'ha centrat en dissenyar un seguit d'accions encaminades a la sostenibilitat ambiental i l'estalvi energètic de Porreres. Els infants han posat en marxa iniciatives com la instal·lació de noves papereres, l'elaboració de vídeos sobre l'economia circular o la confecció de bosses sostenibles decorades amb el logotip que han dissenyat. El Consell compta amb l'ajut de l'educadora municipal i els seus respectius mestres.

DESEMBRE

«Nova» Escola Nova

En acabar l'any han començat les obres al col·legi públic, que tindrà 8 aules noves, més banys i nous magatzems. El centre passarà a ser de dues línies, ara ja oficialment, amb l'espai adequat al volum d'infants escolaritzats. Les obres han d'estar enllestides a principis del 2022.

11 DESEMBRE

Campanya producte local

La campanya té com a objectiu donar a conèixer la varietat, qualitat i garantia dels productes porrerencs, de proximitat i amb un alt valor mediambiental. Preten fer difusió tant del producte com del que hi ha al darrere, per tal de reconèixer les persones que l'elaboren i el seu esforç. Amb tot, se cerca estimular i animar els consumidors a adquirir producte fet a Porreres.

28 DESEMBRE

Es manté la connexió en autobús entre Porreres i l'Hospital de Manacor

Després de mesos de dubtes, dia 28 de desembre es varen publicar els canvis en les línies d'autobusos de TIB (Govern) que passen per Porreres. Destaca la nova línia que durà de Porreres a l'Hospital de Manacor passant per Vilafranca, després de pressions exercides per MÉS per Porreres i per l'equip de govern de Porreres, que va mantenir una reunió amb el govern per tal que no s'eliminàs aquesta connexió. També hi haurà una línia directa amb Felanitx, i dues amb Palma, una que passarà per Algaida i l'altra, per Lluçmajor. Desapareix la connexió amb la Colònia de Sant Jordi.

BREUS

- Dia 10 d'octubre se celebrà el Trofeu Sant Roc de ciclisme, ajornat durant les festes de Sant Roc. La porrerenca Maria Rosselló quedà tercera en la seva categoria. Enhorabona!

- El 21 d'octubre es tornà a obrir al trànsit l'Avinguda Bisbe Campins, després que l'Ajuntament rebés 32 signatures de comerciants de la zona que demanaven l'obertura. Els viants, però, tendran preferència i es limita la velocitat dels vehicles a 20 km/h.

- Miquel Àngel Veny Mestre, president del Club Columbòfil de Porreres, va guanyar el Campionat Europeu 2020 de Columbofilia celebrat a Portugal. Enhorabona!

- A finals de novembre, després d'un any d'espera, se signà el conveni entre l'empresa de transports de Palma i l'Ajuntament de Porreres perquè els ciutadans de la vila puguin gaudir de la targeta ciutadana. S'ha de sol·licitar a l'Ajuntament.

- Durant tres setmanes el col·lectiu Esplai Albercocs va recollir joguines al Casal Jove perquè cap infant es quedàs sense jugar! També Càritas va dur a terme la mateixa tasca. Gràcies!

- L'Ajuntament ha convocat els premis literaris Vila de Porreres. Fins el 31 de gener de 2021 es poden lliurar les obres.

«L'ENSENYAMENT ARTÍSTIC DES D'EDATS PRIMERENQUES GARANTEIX UN FUTUR AMB UNA CULTURA VIVA I DINÀMICA»

CRÒNICA DE LA TAULA RODONA DE SA FIRA

Francesc Melià Barceló

El passat dia 30 d'octubre i en el marc de les activitats de Sa Fira va tenir lloc la taula rodona que acostuma a organitzar l'Agrupació Cultural de Porreres. Sota el títol d'*Odissea 2021: la reinvençió de la cultura*, els convidats i els participants mantingueren un col·loqui centrat en el passat, present i futur de la cultura. Per aquesta tasca es van convidar persones de diferents àmbits relacionats íntimament amb el món cultural: Margalida Grimalt (actriu i comunicadora, actualment treballa a IB3 ràdio), Ramon Company (artista i organitzador del Tastart), Josep Mercadal (actor i professor de l'IES Porreres), Francesca Sunyer (professora jubilada i sòcia de l'Agrupació) i Simó Tortella (fundador de PorreresTV).

Les convidades i els convidats van aportar la seva experiència i les seves opinions sobre els canvis culturals dels darrers anys, posant èmfasi en la millor i molt variada oferta cultural del moment present en relació al passat; l'obertura cultural provocada a partir del final del Franquisme i amb la posada en marxa de l'Estatut d'Autonomia així com la tasca realitzada pel món educatiu, creant un perfil nou de consumidor de cultura, amb coneixements i amb interès. Així mateix es recordà com la crisi de 2008 marcà un punt d'inflexió, aturant iniciatives com els circuits d'arts plàstiques o de l'escena teatral, cosa que va estimular la posada en marxa de nous formats, com el microteatre o les diverses i variades noves iniciatives artístiques, d'entre les quals el Tastart en seria un exemple. També es comentà com l'arribada d'Internet, de nova maquinària (com els lectors de

llibres digitals o els *smartphones*) o de noves aplicacions (com les plataformes digitals), ha generat un canvi en la manera de consumir i de fer cultura.

Pel que fa l'actualitat, es posà de relleu l'enorme dificultat existent i que, de manera irreversible, provocarà una crisi gravíssima en el món de la creació i de la producció cultural. Un panorama certament desolador, un *crack* en tota regla, del qual sortirà un nou paradigma que ens costa d'imaginar que haurà de donar resposta l'ampli espectre cultural. Un futur, però, que s'albira positiu: fent una analogia històrica, si després de la greu Pesta Negra sorgí el Renaixement, de la COVID-19 emergirà una generació nova que necessitarà, per mitjà de la cultura, expressar-se. Tot això estarà, òbviament, molt relacionat amb l'evolució tecnològica. Relacionat amb aquest tema, s'insistí en el format dels actes culturals, com a fets reals i no virtuals: un acte que implica relació, espais i moments compartits així com es parlà d'un ritual

humà al voltant del gaudi de la cultura.

Les persones que hi assistiren van fer nombroses i valuoses intervencions o preguntes, moltes d'elles vinculades a reptes de com casar cultura i evolució tecnològica, món virtual i realitats augmentades. D'altres intervencions s'interessaren en com potenciar el consum cultural al nostre poble, que té una important i variada oferta. Altres aportacions ens feren reflexionar sobre el paper dels joves: com acostar el jovent a la cultura o com s'articularà aquest futur amb una generació que ha nascut i viu en digital.

En definitiva, una vetllada que va remoure consciències i va generar opinió i debat, que és el que es cerca amb aquest format d'acte que es ve celebrant any rere any. Des d'aquestes línies volem aprofitar per agrair novament la presència dels contertulians i les contertulianes que des de la primera intervenció fins a la darrera van suggerir i motivar la reflexió.

SABEU QUE...

Consell de redacció

...els Reis d'Orient aviat arribaran un pic cada mes? A principi de desembre ja eren per Ses Salines, devien haver llogat qualche caseta per estar tot el mes de desembre!

...per molt que s'arregli el tema dels autobusos (i d'aquella manera!) ens seguirem banyant si plou i torrant si fa sol? Hi ha algunes aturades que no tenen marquesina...

...dos entrenadors porrerencs han fet història al capdavant del Cardassar? Joan Mestre «de Monti-sion» i Miquel Àngel Tomàs «Cosme» són culpables d'haver duit a aquest equip a enfrontar-se a tot un Atlètic de Madrid, en una eliminatòria de Copa del Rei on varen jugar dignament. Quina llàstima, no aprofitar bons entrenadors porrerencs per la UE Porreres...

...els bars i restaurants de Porreres estaven ben contents, el passat dissabte 19 de veure com ells havien de tancar però que es podia celebrar el mercadet de Nadal al mateix temps? Els canvis que venen donats pel Govern haurien de venir justificats, perquè hi ha normes que no les entén ningú!

...al Saig número 100, tot i ser el doble de llarg que l'anterior duia la meitat d'informació? Va ser una bona idea veure els resultats dels plenaries, però ha durat poc.

...alguns bars de plaça coneixen bé l'hora de tancament, però només tanquen les persianes? Des de fora se sent

la música i les rialles! Però que no es digui que la intenció de tancar no hi era!

...es va formar una nova entitat de joventut política a Mallorca? Ara quasi tots els partits amb representació a la Sala ja tenen les seves joventuts i amb participació porrerenca! Després que no es digui que la joventut no va de política.

...ja s'ha aprovat la vuitena llei educativa estatal? Per ser una cosa tan important i de consens, sembla que només s'han posat d'acord en caviar-la un cop han arribat a la cadira.

...a la vila, tenim una plataforma contra el 5G? Amagau els televisors amb TDT no fos cosa que ens els facin cremar!

...mentre que a les grans ciutats hi ha iniciatives com les de «Madrid Central» o les «superilles» de Barcelona que limiten el trànsit de cotxes, a Porreres s'aposta pel contrari, i tornar a deixar passar els cotxes per l'Avinguda? Creim que s'hauria de fer un pensament amb el model que tenim.

...de part de tot el Consell de Redacció volem desitjar-vos salut, molts d'anys i un bon any nou? Si aquest 2021 no és millor que el 2020, podem arreplegar els tapins i enviar-ho tot a porgar fum!

LA MIRADA INDISCRETA

Ja fa mesos que ens queixam, com alguns veïnats, del renou d'aquest aparell d'aires condicionats del Quarter Vell. Però molt pitjor és que tot el dia té un roi seguit d'aigua que banya contínuament el trespol de damunt la portassa de Correus. Qualque dia hi haurà una desgràcia!

Els alumnes que fan classe a l'edifici de la biblioteca han d'anar al bany sortint al carrer? Aigua si plou, vent si bufa vent, i fred si fa fred! Segur que la conselleria no tenia un lloc millor on posar l'excusat portàtil?

PROTAGONISME DE LES NORMES SUBSIDIÀRIES I EL TRANSPORT PÚBLIC

Simó Tortella Sbert

Seguim immersos de ple en la pandèmia de la COVID-19, la qual també va marcant el dia a dia del que passa a la Sala de Porreres. Durant aquests tres mesos que han passat des de la nostra darrera crònica, el consistori porrerenc s'ha reunit en dues ocasions.

La primera va ser el dilluns, 28 de setembre i, segons explicà la batlessa, «és per responsabilitat i per no posar en risc la gestió municipal que s'ha convocat aquesta sessió de plenària de manera virtual». Al llarg de les tres hores de reunió, entre d'altres temes es va discutir uns annexos a les normes subsidiàries, documents sorgits arran de l'exposició pública de l'esmena de deficiències de 2019. La batlessa, Francisca Mora, després de l'exposició realitzada pel regidor Jaume Martorell, va voler deixar clar que aquestes modificacions han de servir per dibuixar entre tots els poble de Porreres que volem per al dia de demà.

Sebastià Lliteres, regidor de MÉS, va manifestar el malestar de la seva formació política per aquestes modificacions, ja que hi veuen mancances que afectaran a les possibilitats d'execució de les actuacions que es proposen en els documents, sobretot pel que fa al tema econòmic. També manifestaren el seu desacord amb el nou sostre de població que suposaria arribar als 13.000 residents, un augment de 909 habitants en aquests documents annexos. Finalment, es va deixar constància d'altres discrepàncies que tenien amb les actuacions particulars dels diversos annexos. Jaume Martorell, després de la intervenció de Sebastià Lliteres, va explicar que la visió d'aquest nou plantejament és a 30, 40 o 50 anys vista, i no a 4 o 5 com, segons Martorell, ho planteja MÉS.

Per altre costat, Martorell també va explicar que la connexió de l'aparcament de la Plaça de toros amb la nova circumval·lació és molt complicada ja que hi ha un gran desnivell que la fa inviable. També va remarcar la importància de la nova zona verda que estarà al costat de l'actual punt verd i que aquest estarà connectat amb el poble amb un vial verd.

El PP, per la seva part, va afirmar que estaven d'acord a nivell tècnic amb les modificacions, però varen deixar constància a través de la seva portaveu, Maria Agnès Sampol, de la tasca realitzada pel seu partit a l'hora d'avisar als veïnats de les zones afectades per poder fer les al·legacions pertinents.

Durant el debat també es va informar que, de cara a un futur, la zona del punt verd podria acollir una residència pública per a persones majors i que el punt verd, es traslladaria al nou polígon industrial. Les modificacions foren aprovades amb els 10 vots favorables de PI, PSOE i PP i amb els 3 vots no favorables de MÉS.

Per altra banda la batlessa va informar de la renovació del conveni de col·laboració amb la Conselleria d'Educació, Universi-

tat i Recerca, per afavorir la impartició del cicle de formació professional bàsica d'Agrojardineria i Composicions Florals a l'IES Porreres.

La segona sessió plenària d'aquest període es va realitzar el dilluns, 23 de novembre. Aquesta sí que va ser presencial, però sense públic. Qui la va voler seguir, ho va fer per mitjà dels canals de PorreresTV que va emetre en directe la reunió consistorial. Entre d'altres temàtiques es va acordar la dació de compte de les beques pel transport escolar pel curs 2020-2021. Aquest és el 6è curs consecutiu que l'Ajuntament de Porreres posa a disposició dels estudiants empadronats a Porreres aquests ajuts. La partida per aquest any va quedar fixada en 13.000 euros amb un màxim de 300 euros per a cada sol·licitant. Els interessats havien d'emplenar una instància i complir amb tota una sèrie de clàusules per tenir-hi accés. Durant les primeres 5 convocatòries s'han pogut beneficiar d'aquestes beques 215 estudiants porrerencs.

MÉS va presentar una moció per exigir al Consorci de Transports de Mallorca el restabliment de la línia d'autobusos entre Porreres i l'Hospital de Manacor. La regidora Maria Rosa Juan va exposar que no els agrada la solució que proposa el Govern de fer una nova ruta que passaria per Felanitx, en la qual s'hauria de fer un transbord i faria que el trajecte fos més llarg i més complicat per les persones majors porrerencs que s'han de desplaçar fins a l'hospital de referència. La batlessa va explicar que el canvi suposaria que els alumnes porrerencs dels instituts de Felanitx i Manacor es veurien afavorits ja que les freqüències estan pensades per les hores d'entrada i sortida d'aquests centres escolars. Per la seva part Martorell va explicar que hi havia contactes amb els responsables del Consorci per poder seguir comptant amb la connexió Porreres-Manacor fent aturada a Vilafranca per poder acudir al PAC i que no coincidirien amb els horaris de l'altra línia. Finalment i abans de la votació, la batlessa va explicar que també se'ls ha informat de la creació d'una nova línia de connexió entre Porreres i Palma que passarà per Lluçmajor i que farà les seves aturades a la zona del Parc de la Mar, ja que es vol descentralitzar les aturades úniques al Parc de les Estacions. La moció no va ser acceptada ja que el PI-PSOE va votar en contra, argumentant que no es pot instar a l'ajuntament a fer una feina que ja està feta i que podria anar en detriment dels acord ja aconseguits; MÉS i el PP hi varen votar a favor.

Prova del que s'explica a l'anterior paràgraf, l'Ajuntament de Porreres va emetre un comunicat de premsa, informant de les gestions fetes amb els responsables del Consorci i que esperen tenir la resposta positiva a tots aquests canvis de connexions abans que acabi aquest any 2020. Així ho informa la Sala a través del fullletó «Es Saig», que s'ha repartit aquest mes de desembre i que ha complert el seu número 100.

UNA COMICTECA A PORRERES

Cesca Roig i Margalida Roig

Fa un any, a les Illes Balears només existia una comiecteca a Palma i unes quatre o cinc a nivell estatal. Amb la posada en marxa de l'espai dedicat a la literatura gràfica, dins l'edifici de l'Escorxador, a les dependències de la Biblioteca Municipal, Porreres se suma a l'oferta.

La idea d'una comiecteca a Porreres sorgeix del desig de Pedro González, policia tutor de Porreres, de millorar i ampliar la seva tasca: «Cada any intent fer un projecte encaminat a què els joves tinguin opcions d'oci alternatives. Vaig adonar-me que aquests projectes, fins a les hores, havien anat encaminats a la pràctica de l'esport, però que deixava de banda joves que no poden o no els interessa l'esport i per això vaig pensar amb alguna alternativa».

Amb la idea clara d'oferir als joves un espai on poder-se reunir, llegir, comentar, trobar-se a gust i que fos un nexa amb la figura del policia tutor, en Pedro va compartir el projecte amb na Margalida Roig, la bibliotecària: «Es va presentar el projecte a la Xarxa de Biblioteques del Consell de Mallorca, que ho va veure amb bons ulls i va dotar una partida pressupostària de la subvenció d'equipaments culturals, en concret 4.046,65 euros, per poder materialitzar el projecte adequant l'espai físic». La biblioteca comptava amb una

sala destinada a magatzem i que, amb l'ajuda de la brigada municipal, es va condicionar de manera atractiva pel jovent (parquet, il·luminació, paper pintat... vestint la sala amb aires de còmic americà).

Amb l'espai habilitat, el que calia fer per poder arrancar era proveir-se de material i crear un fons: «Vam començar amb els pocs còmics que hi havia a la biblioteca, i després de parlar amb el regidor, aconseguírem que es destinés una partida pressupostària per comprar una tirada inicial».

No obstant això, el pes principal de la col·lecció són donacions, tant de particulars com d'associacions i empreses, que han volgut col·laborar amb el projecte: «Particulars, l'editorial Dolmen, la llibreria Gotam que ens regala tots els còmics que per petites tares o defectes no es poden vendre, i la fundació deixalles, que amb les seves aportacions amplien i milloren la col·lecció actual».

El projecte començà abans de la pandèmia, però per les circumstàncies actuals derivades de la COVID, l'espai només compleix les funcions de préstec a l'espera que millorin les circumstàncies.

A la comiecteca es poden trobar còmics per a tots els gustos i edats. A més de

novel·la gràfica, historieta il·lustrada, manga i tebeo, sota el nom de Comiecteca de Porreres, engloba a dia d'avui ja 2.000 exemplars.

Amb la posada en marxa d'aquest nou servei, els objectius professionals i educatius del policia tutor es van materialitzar: «A part d'oferir una alternativa saludable i educativa, és una eina molt útil i interessant per poder tenir contacte amb els joves, veure si tenen alguna necessitat i que es puguin comunicar amb mi a un espai molt més amable». Amb els joves considerats més *conflictius o problemàtics*, la comiecteca ha estat també molt positiva: «Hi ha casos que m'han sorprès molt. Aquest espai els ha atret i obert una alternativa d'oci». Joves que s'introdueixen al món de la lectura a través del còmic pel seu atractiu, sense quasi adonar-se'n, comencen amb l'afició a la lectura i, com diu en Pedro: «Una vegada que has arrancat amb la lectura, te tires als llibres tranquil·lament».

Els efectes tan positius que ha suposat l'obertura d'aquest nou espai, han superat totes les expectatives inicials. L'objectiu ara és que aquest espai tan especial, amb el temps, es converteixi amb un referent al Pla de Mallorca. Que no es quedi a l'oblit o l'abandonament.

EL VENT I LA PLUJA A PORRERES

Miquel Tomàs Burguera

Segur que qualche vegada tots hem sentit la dita que menciona el nom dels 8 vents principals i que diu així: «Llevant, xaloc, migjorn, llebeig, ponent, mestral, tramuntana i gregal. Vet aquí els 8 vents del món». La manera com ens referim a la direcció del vent varia d'un indret a l'altre. Així, ens podem trobar que a Catalunya al llebeig li diuen garbí, i que al mestral li diuen 'cerç', un nom molt semblant al 'cierzo' de Saragossa, i que gairebé sempre bufa de manera simultània a la tramuntana de Menorca i al 'mistrall' del Golf de Lleó. Però més enllà del nom que li donem al vent, avui parlarem un poc del vent a Porreres: d'on bufa, amb quina força ho fa i d'on bufa el vent quan plou.

Ja us anticipo que a mesura que avancem en aquest text, més llarg de l'habitual, ens trobarem amb algunes sorpreses.

Per poder fer les anàlisis necessàries utilitzarem dades horàries recollides per AEMET a l'estació automàtica de Ses Forques i recopilades gràcies a l'OpenData de la mateixa institució. El període analitzat (2017-2020) no arriba ben bé a 4 anys i, per tant, hem d'agafar els resultats obtinguts únicament com una referència.

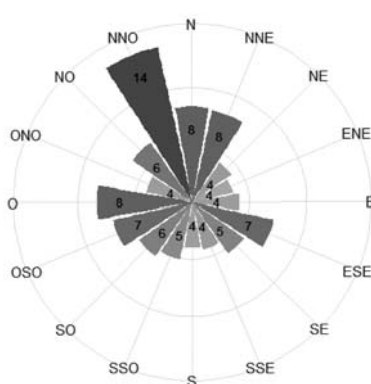

Figura 1: Percentatge de temps en què bufa cada direcció.

El primer que feim és pintar un gràfic (Figura 1) que representa la freqüència amb la qual bufa cada direcció del vent. El vent de nord amb baula de mestral (NNO) és el que bufa amb una major freqüència, ho fa prop d'un 14% del temps (que vendrien a ser unes 1.200 hores anuals), seguit del vent de ponent (O), la tramuntana (N) i el nord amb baula de gregal (NNE), que bufen prop d'un 8% del temps cadascun d'ells. En canvi, els vents que bufen amb menor freqüència ho fan manco d'un 5% del temps, i entre d'altres trobam el gregal (NE), el llevant (E) o el migjorn (S). El vent de NNO és particularment freqüent donat que és el vent que s'im-

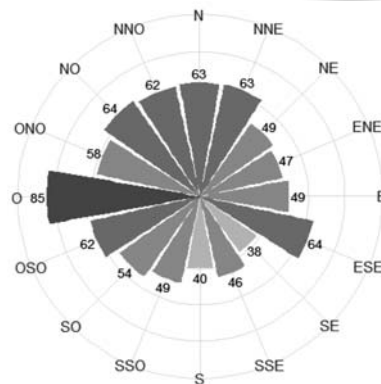

Figura 2: Velocitat màxima (km/h) assolida per cada direcció del vent.

posa durant els vespres de calma. La seva direcció coincideix prou bé amb la direcció de la síquia de Banyeres. I és que durant els vespres d'encalmada, els torrents, i el seu entorn immediat, es converteixen en passadissos per on circula l'aire fred.

En un altre gràfic (Figura 2) el que representam és la velocitat màxima assolida per cada una de les direccions del vent. En el període analitzat, la ratxa màxima assolida (85km/h) s'ha donat amb vent de ponent (O). En general, la resta de direccions assoleixen ratxes màximes que oscil·len entre els 50-60km/h, excepte el migjorn (S) i el xaloc (SE), direccions que únicament assoleixen ratxes de 40km/h.

Barbara-Art
DECORACIÓ - ANTIC

Gabriel Cortés

MESTRE ARTESÀ LLAUNER

FANALS MALLORQUINS - RESTAURACIÓ DE METALLS

Pl Molí de N'AMENQUAL, 10 - Telèfon i Fax 971 64 72 41 - 07260 PORRERES

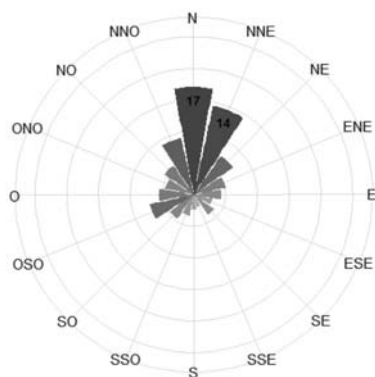

Figura 3: Freqüència (en percentatge) en moments de pluja.

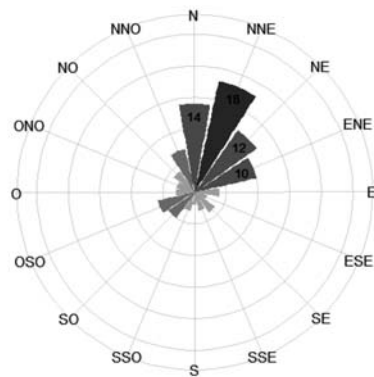

Figura 4: Percentatge de pluja associada a cada direcció.

Si analitzam ara la direcció de la qual bufa el vent quan plou (Figura 3) la cosa canvia, i molt. El que veiem ara és que en els moments de pluja els vents més freqüents són la tramuntana (N) i la tramuntana amb baula de gregal (NNE), que acumulen el 31% de les hores de pluja. Sobta un poc veure com el llevant (E), un vent que associam amb la pluja, acumula únicament el 4% de les hores de pluja, fins i tot sobrepassat per vents com el llebeig (SO), que acumula un 6% de les hores de pluja.

Analitzant el percentatge de pluja que cau amb cada direcció del vent (Figura 4), la cosa no canvia gaire, i el NNE i el N continuen sent els vents que més pluja deixen. En conjunt, el 32% de la pluja de Porreres cau durant les hores en què bufen aquests dos vents. Més encara, el 54% de la pluja cau amb vents que oscil·len entre la tramuntana (N) i el gregal amb baula de llevant (ENE).

A l'extrem contrari hi trobam vents aponentats o amb component de migjorn que acumulen manco del 5% de la pluja total cadascun d'ells.

A nivell meteorològic la interpretació d'aquests resultats és que a Porreres

plou especialment quan hi ha una àrea de baixes pressions ubicada un poc al llevant de Mallorca i que, amb el seu gir ciclònic, ens envia aquests vents del primer quadrant (entre tramuntana i gregal) carregats d'humitat i que deixen pluja abundant.

El fet que el vent de llevant pur (E) deixi ben poca pluja a Porreres no significa que els temporals de llevant -dels quals la tradició parla- no deixin pluja. Simplement, hem d'assumir que es té tendència a parlar de temporal de llevant sempre que el vent oscil·li entre el llevant (E) i el gregal (NE).

Un exemple és el temporal 'Glòria', que va tenir lloc al gener de 2020 i va deixar imatges i destrosses espectaculars a la costa del llevant de Mallorca, amb un autèntic temporal marítim. *A priori*, seríem molts els que coincidiríem en dir que 'Glòria' va ser una bona llevantada. Doncs bé, quan s'analitzen les dades de pluja de Porreres es veu com la major part de la pluja associada va caure amb vents d'ENE i NE.

Del vent i de la seva relació amb la pluja es podrien dir moltes més coses, però ho deixarem per una altra ocasió, que tenc la sensació que m'ha quedat un escrit prou dens.

PLUVIOMETRIA

Germanes Barceló-Crespí

OCTUBRE

Dia 2	3,3 litres/m ²
Dia 4	0,4 litres/m ²
Dia 5	0,5 litres/m ²
Dia 10	8,2 litres/m ²
Dia 11	6,7 litres/m ²
Dia 13	4,4 litres/m ²
Dia 14	1,4 litres/m ²
TOTAL	24,9 litres/m²

NOVEMBRE

Dia 7	2,8 litres/m ²
Dia 27	19,3 litres/m ²
Dia 28	1,7 litres/m ²
TOTAL	23,8 litres/m²

DESEMBRE

Dia 1	5,1 litres/m ²
Dia 4	12,5 litres/m ²
Dia 5	2,6 litres/m ²
Dia 7	0,6 litres/m ²
Dia 8	0,5 litres/m ²
Dia 9	0,2 litres/m ²
Dia 11	3,6 litres/m ²
Dia 25	1,4 litres/m ²
Dia 28	0,3 litres/m ²
Dia 29	1,4 litres/m ²
Dia 31	1,9 litres/m ²
TOTAL	30,1 litres/m²

PLUVIOMETRIA 2020

Gener	97,0 litres/m ²
Febrer	0,0 litres/m ²
Març	43,1 litres/m ²
Abril	71,5 litres/m ²
Maig	27,3 litres/m ²
Juny	15,9 litres/m ²
Juliol	0,6 litres/m ²
Agost	21,5 litres/m ²
Setembre	53,0 litres/m ²
Octubre	24,9 litres/m ²
Novembre	23,8 litres/m ²
Desembre	30,1 litres/m ²
TOTAL	408,7 litres/m²

EL DISC 20 ANYS DE L'AGRUPACIÓ AIRES DE MONTI-SION COMPLEIX 25 ANYS

Agrupació Folklòrica Aires de Monti-sion

El diari Última Hora de dimarts, 31 d'octubre de 1995 en el seu apartat «El discreto encanto de la vida» deixava constància de la següent notícia:

«La agrupación Folklórica Aires de Monti-sion cumple veinte años. Y lo celebra con la edición de un disco compacto y *cassette* en el que se recogen piezas populares como *jotes*, *boleros*, *mateixes*, *fandangos* y el parado más famoso y tradicional de todos: el de Vall-demossa. La agrupación no sólo recupera *tonades*, sino que hace lo propio con vestidos, bailes, músicas y todo lo que pueda ser herencia cultural de los mayores. [...] Les recomiendo el disco, sea en compacto o en cinta».

Arribats a l'any 2020, aprofitam aquest espai que ens ofereix la revista *Llum d'Oli* per commemorar que fa 25 anys que es va dur a terme aquesta acurada tasca d'enregistrament que es realitzà amb la intenció «de deixar una vegada més constància de la tasca tan grata que ens és poder donar a conèixer el folklore mallorquí».

L'enregistrament d'aquest aplec de peces mallorquines volgué ser un punt en el caminar d'Aires de Monti-sion i seguir, així, amb el treball que s'havia començat feia 20 anys amb la recuperació de vestits tradicionals, de feina i de festa, així com l'ensenyament i la divulgació de balls, músiques i tonades mallorquines que s'havien anat recopilant i aprenent dels avantpassats.

A tots nosaltres ens fa sentir orgullosos veure que amb el pas del temps hem enregirat un altre disc i com, malgrat els temps que correm, seguim endavant per continuar conservant i mostrant a les generacions que venen allò que ha estat per molts anys el divertiment dels nostres avantpassats i que volem continuar conservant pel fet de ser tan grata tradició i alegria mallorquina.

Aprofitam també aquest article per recordar les persones que participaren en l'elaboració d'aquest disc: les guitarres de Yolanda Barceló, Antoni Lliteres, Bartomeu Salleras, Jaume Salleras i Pep Toni Solivellas; el baix de Joan Matas i Felip Sánchez; la percussió d'Agustí Garau, Antoni Matas, Llätzer Sánchez, Margalida Vaquer i Miquel Barceló; la flauta i el flautí de Maria Picornell; la bandúrria d'Hortensia Rodríguez; el llaüt i el guitarró de Miquel Melià i les veus de Joan Llaneras i Catalina Sastre.

Que puguem seguir commemorant aquestes fites per molts anys més!

TAMBÉ EN LES VARIETATS ES POT TRIAR PRODUCTE LOCAL

Rafel Figuera Vaquer

En aquesta edició vull parlar-vos de l'**Associació de Varietats Locals (AVL)**, aquesta és una entitat sense ànim de lucre que es va constituir el 2002 a partir de la proposta de pagesos, tècnics i estudiosos de l'agrobiodiversitat de les Illes Balears, i que treballa majoritàriament a Mallorca.

L'entitat fa feina per a la recuperació de les varietats locals d'hortalissa, llegums, cereals i fruiters, així com dels **coneixements pagesos** que hi van associats. **Promou el foment de la producció i de la conservació** de la biodiversitat cultivada, i la gestió col·lectiva de l'agrobiodiversitat com a patrimoni del poble. A més, forma part de *Red de Semillas: Resembrando e Intercambiando*, xarxa d'entitats amb objectius comuns en l'àmbit estatal.

Des de l'any 2012 aquesta Associació té la seva seu a Porreres. Ha estat 8 anys al vell centre de salut i, des de fa poques setmanes, la podem trobar a l'antiga residència.

Actualment, l'Associació té diferents eixos o línies de treball. Cadascun d'aquests eixos giren entorn de les varietats locals d'hortalissa, llegum, cereals i fruiters. Encara que es treballi amb alguns cultius més que amb altres, **cal destacar que l'objectiu principal és la recuperació, conservació i dispersió de totes les varietats locals**. A continuació es detallen totes aquestes línies:

1.El projecte de multiplicació de llavor d'hortalissa i llegum

El projecte de multiplicació i dispersió de varietats locals és el cor de l'associació i té com a objectiu donar a conèixer les varietats locals i fomentar el seu consum. Per això, s'ha pres la iniciativa d'ofertar algunes varietats locals a la població il·lenca.

Es tracta d'un projecte que es va iniciar l'any 2011, i actualment hi ha unes 60

varietats locals d'hortalissa i llegum implicades, que s'obtenen gràcies a la tasca de la xarxa de multiplicadors de llavor, formada per 16 pagesos multiplicadors. La majoria de varietats que es multipliquen tenen el segell de producció ecològica avalat pel Consell Balear de Producció Agrària Ecològica. Aquestes llavors es difonen a 26 botigues il·lenques (24 a Mallorca i 2 a Menorca), per tal que es puguin adquirir i seguir reproduint. A més, l'associació treballa en la introducció de noves varietats i en millorar les actuals per tal d'aportar a les persones interessades una àmplia gamma de varietats locals.

2.Recerca i investigació

L'associació ha col·laborat en diferents projectes de recerca en l'àmbit local, com ara:

-La prospecció de varietats locals de cucurbitàcies, més concretament de melons, síndries i carabasses.

-La multiplicació i prospecció de cereals de varietats locals i els seus coneixements associats.

-El Projecte de recuperació, multiplicació i conservació de varietats locals d'enciams de les Illes Balears.

-Projecte d'investigació "Estudi de la qualitat de les farines de varietats autòctones de cereals per a l'elaboració de productes transformats".

-Projecte d'investigació "Estudi de la producció i la qualitat del material vegetal de varietats locals de Mallorca. Anàlisi del mercat actual i propostes de futur".

-Projecte d'investigació "Caracterització de la ceba blanca mallorquina i del pebre ros".

-Projecte d'investigació "Estudi per a la creació d'una marca de qualitat per a les varietats locals de les Illes Balears".

-Aliments tradicionals. Des de fa uns anys realitzam alguns estudis relacionats amb els aliments tradicionals de les Illes Balears. Hem realitzat els diferents estudis sobre la tomàtiga de ramellet, l'albercoc de Porreres i l'arròs bombeta.

3.Projecte pilot: Sa Porgadora

L'any 2019 es va iniciar el projecte "Innovació pel desenvolupament de nous processos de gestió i noves pràctiques de neteja de gra de varietats locals i ecològic".

Aquest és un projecte pilot d'innovació del servei de gestió i neteja de gra existent i creació d'un nou espai per a les varietats locals i ecològiques, per tal de millorar la qualitat d'aquest gra. Amb la col·laboració de la cooperativa Camp Mallorquí, l'any 2019 s'ha habilitat i millorat aquest espai de neteja del gra a les instal·lacions que la cooperativa té a Sineu, que preveu un volum d'unes 700 tones de porgat de gra, entre cereal, tant per farina com per sembra, i llegum per animals, consum humà i de sembra.

4.Educació i sensibilització

Des de fa una sèrie d'anys està plantejada la realització d'una sèrie de tallers a escoles per tal d'introduir les varietats locals als centres escolars que tenen hort. Els darrers dos anys s'han pogut realitzar tallers de realització de planter, d'extracció de llavor, així com una xerrada sobre les diferents varietats locals de pans i un tast d'aquests als centres escolars públics de Sant Jordi (Palma), Robines (Binissalem) i Costa i Llobera de Palma.

A més, des de fa una sèrie d'anys es realitza una jornada sobre l'agrobiodiversitat i les varietats locals durant la tardor, en el marc de la setmana estatal de la biodiversitat cultivada.

SEBASTIÀ BARCELÓ BLANCH, ES SELLETER

Cisca Roig Sampol i Cati Vaquer Viedma

Selleter – Selletera

m. i f. [LC] [PR] Persona que fa selles.

Sella

1 f. [LC] [TRG] [SP] [AGR] Seient de cuir, de forma adaptada a l'esquena del cavall, del mul, etc., amb la superfície lleugerament cònca, de manera que el genet hi pugui seure còmodament.

2 f. [IT] Suport movable dels corrons ratllats del mig i del darrere que tenen algunes màquines de filar, per a regular la distància entre ells.

3 f. [MD] *sella turca* Depressió situada a la part superior de l'os esfenoide, on s'allotgen la hipòfisi i el si venós circular.

Com vàreu començar a fer feina en aquest ofici i perquè?

Vaig acabar l'escola als 14 anys i durant els 2 anys següents ajudava al meu pare amb les feines de fora vila. Als 16 anys vaig començar a aprendre l'ofici de selleter a Montuïri, hi vaig estar 2 anys i mig fora cobrar cap centim.

Als 18 anys vaig obrir el meu propi negoci a Porreres.

Com ha evolucionat la vostra professió d'ençà que vàreu començar?

Quan vaig començar, la meva feina tenia molta demanda, però ara ha acabat a no res. No té cap utilitat.

Un temps les bísties feien molta feina de fora vila i l'ofici de selleter era molt necessari. Avui dia hi ha molts de cavalls, però tots els estris venen fets de fora.

Quin futur li veis a aquesta professió?

No veig cap futur a la meva professió. Ja ha desaparegut. A Porreres no hi ha cap bístia per fer feina al camp. Crec que som el darrer selleter de Mallorca.

floristeria i jardineria

CanMurtó

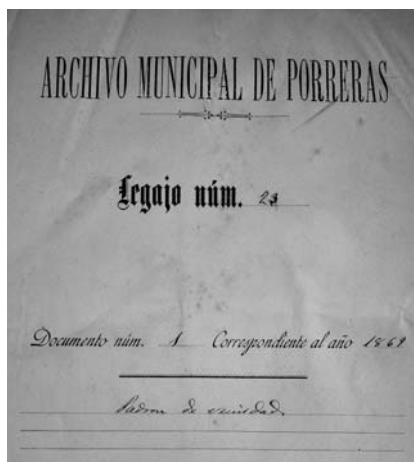
COMPOSICIONS FLORALS
PER A NOCES, COMUNIONS
I TOT TIPUS DE CELEBRACIONS

C/ Sa Galla, 92 - 07260 PORRERES
Tel. 971 647 053 - Mòvil. 689 689 667
Fax. 971 647 053

EL PADRÓ DE 1869: OFICIS, MENESTRALS I ALTRES CURIOSITATS

Joan Barceló Xibic

En l'economia porrerenca del segle XIX dominava el sector primari, principalment l'activitat agrícola. Així ho constata el Padró de 1869 (Lligall 243-Arxiu Municipal de Porreres), on la majoria de la població hi consta com a llaurador, conrador o jornalera/a. Encara que en altres latituds la indústria estava plenament implementada, a Espanya la producció industrial era incipient i portava un accentuat retràs en relació als països del seu entorn, a Porreres, però, la seva presència era pràcticament nul·la. Les tasques del camp ocupaven, doncs, un percentatge molt elevat dels habitants de la vila. No obstant això, evidentment, no tothom treballava a fora vila, encara que molts menestrals feien feines –de manera artesanal– directament relacionades amb l'agricultura.

Deixant de banda els que treballaven de pagès, relacionem a continuació altres oficis, càrrecs i ocupacions diverses en què treballaven alguns veïns del nostre poble fa poc més de 150 anys:

Apotecaris (3), boters (2), botiguers/eres (15), campaners (1), capellans (9), capellers (1), carreters (4), comerciants (3), cosidores (3), ferrers (10), forniers/eres (4), fusters (25), guardià (2), “guardian de cerdos” (1), guixaires (1), hisendats (5), “her-

manos” dedicats al servei de malalts (4), llenyataires (1), majoral (1), mestres d'escola (4, dues dones i dos homes), metges cirurgians (4), militars (1), mis-satges (2), moliners/eres (8), monges (11), pastors (8), picapedrers (26), “posadera” (1), propietaris (72), roters (1), sabaters (5), sastresses (1), servents/es (7), taverners/eres (4), teixidors (5).

A més, al padró també hi trobem un cec, tres inútils, una madona, un pobre, un pres, un donat de Monti-sion i dues persones d'ofici –citam textualment– «lo que li surt».

Per altra banda, quant al volum urbanístic del terme, a Porreres en aquell any hi havia un total de 1.076 habitatges: 983 dins el casc urbà (repartits en 3 places i placetes i 45 carrers i carrerons)¹ i 93 a fora vila (entre possessions, cases, molins i barraques).² El que no sabem és quantes d'aquestes cases estaven deshabitades.

El total de persones empadronades sumava 4.697 habitants.

¹ **Places i placetes:** plaza Mayor, Plazuela de Lucas i plazuela de la Iglesia. **Carrer:** Mayor, de Palma, Viento, Frau, de las Rocas, de Monroy, de la Torre, del Puente, de la Reja, Rectoría, de la Caridad, del Hospital, de los Santos, Salverde, Nueva, Cuartel, del Viejo, de los Magos, de Sala, del Cojo, de la Dama, del Gallo, de Feliu, del Canónigo, del Algarrobo, de Cerdá, de los Molinos, del Borrón, de los Parientes, de San Roque, Florida, de la Teja, Call, del Flaco, de la Escuela, de Sitjar, Orell, Vileta, de las Doncellas, del Pasaje, Órgano, de Montesión, del Po-niente, den Filay, del Molí Nou.

² **Predis:** son Baco, son Font, son Font I, son Oms, son Buscay, es Pagos, son Buscay de na ?, can Nota, can Nota I, can

Nota de cas Frare, can Vinyes, can Vinyes I, can Vinyes II, son Morlà, cas Fus, cas Fus I, son Maynou, son Maynou vell, son Maynou d'En Pancuit, son Maynou d'En Pau Verdera, son Mora, sa Serra Alta, sa Serra Alta I, sa Serra Baixa, sa Serra Baixa I, molí d'En Marimon, molí d'En Marimon I, son Calderó, son Toy, son Bajoca, es Rafal, son Bou, ses Estalaies, barraca de ses Estalaies, barraca de ses Estalaies I, ses Estalaïetes, son Doctor, son Roig, can Garrit, can Garrit I, can Garrit II, can Garrit III, so n'Obra, so n'Obra nou, son Mas d'en Serral, son Cudem, s'hort d'en Murtó, son Vaquer, son Nebot, son Redó, sa Curia blanca, barraca de s'Estepa, son Romaguera, es pou Salat, es Passarell, son Sans, son Carles, son Orellet, son Morlà I, son Orell, son Mora de les al·lotes, sa Torre, son Mora d'en Xiscos, es Misser, son Jeroni, son Mercadal, son Pau, son Pinya, son Pinya I, es Monjos, son Porquer, son Amat, Bellviure, son Drago, son Cota, es Baulenes, son Verdera, son Verdera petit, son Vallets, son Lluís, can Moll, can Forneret, cas Ser-gent, es Tast, barraca d'Es Moreis, molí des Coll, molí des Coll I, sa Bastida, es Riquers, barraca d'Es Riquers, son Jorbo, banyeres, molí d'en Banyat.

140è ANIVERSARI DE LA SAL

Maria Barceló Crespi - Maria Antònia Nicolau Rosselló

El 18 de desembre de 1880 es va fundar la Societat Arqueològica Lul·liana (SAL), per homes entusiastes en la nostra cultura que cal considerar com els hereus directes de l'esperit de la Renaixença. Els noms d'Estanislau de K. Aguiló, Gabriel Llabrés, Bartomeu Ferrà, Tomàs Aguiló o Jeroni Rosselló són només alguns de la llarga nòmina dels intel·lectuals i erudits del moment que estiraren les regnes de la SAL en els seus inicis.

Pocs anys després, el 1885 va veure la llum el Bolletí de la Societat Arqueològica Lul·liana (BSAL), publicació que es convertiria en consulta obligada per als estudiosos de qualsevol tema vinculat amb l'art, la història, l'arqueologia, etc. de Mallorca en particular, així com de les illes Balears en general.

Des dels primers moments, Porreres ja hi mantingué una estreta relació. A tall d'exemple, el 1886 l'ajuntament es va subscriure al BSAL; el 1888 per suggerència de Joan Feliu i Jaume la taula gòtica dels dos Sants Joans que es localitzà a l'Hospitalet va ser traslladada al Museu de la SAL i avui consta com a depòsit de dita societat al Museu de Mallorca; el 1891 el president de la SAL Gabriel Llabrés va ser convidat a assistir a la festa de Montesión. Aquest delegà en Bartomeu Ferrà que

aleshores dirigia les reformes efectuades al santuari per encàrrec del rector Campins. I no són els únics contactes. Així mateix cal remarcar que a les pàgines del BSAL consten tot un grapat d'articles i notes referides a Porreres.¹ Joan Feliu sostingué una estreta relació amb la SAL i el 1884 fundà a la vila de Porreres la *Sociedad Luliana* que d'alguna manera reproduïa a escala local alguns dels objectius de l'entitat de Ciutat.²

Enguany que la SAL ha complit el 140 aniversari és bo fer memòria que la filial porrerenca en el seu moment desenvolupà una memorable tasca en favor de la cultura del poble així com també va impulsar l'interès per la ingent obra de Ramon Llull.

En un ambient marcadament religiós, la qual cosa es trasllueix molt bé en els articles del seu reglament general, la *Sociedad Luliana*, de la qual fou president el propi Feliu, perseguia tres punts fonamentals: 1. Propagar les creences catòliques i els bons costums. 2. Crear una Caixa d'estalvis per al socors mutu dels socis que ho necessitessin. 3. Impulsar l'expansió formativa i recreativa. Així, l'assistència, la cultura i l'entreteniment serien els tres pilars bàsics de l'associació. Comptava amb un cor i una orquestra i tot sota l'advocació de

Ramon Llull.

El President, de manera ben manifesta i en diverses ocasions, demostraria la seva sensibilitat pel fet cultural tant en la formació d'una biblioteca com en la protecció del patrimoni artístic -sense descuidar que és l'autor del llibre *Noticias históricas sobre el Santuario de Montesión de Porreras* del qual n'obren tres edicions. És ben sabut que el bisbe Campins, ben igual que Antoni Gaudí o Miquel Costa i Llobera, formaven part del cercle d'amics personals de Joan Feliu i tots ells certament vinculats a la SAL.

Una festa de la *Sociedad Luliana* que va tenir lloc el 1886 tengué ressò a les pàgines del BSAL amb aquestes paraules:

«La Sociedad Luliana establecida en la villa de Porreras, celebró el Domingo, día 4 del que rige, una lúcida fiesta en honra y gloria de su patrono el B. Ramon Llull.

La estatua del gran filosofo y màrtir de Jesucristo fué colocada en el altar mayor de la iglesia parroquial, y adornada con multitud de luces y profusión de flores elegantemente distribuïdes. En el centro de la misma iglesia se ostentava Hermoso el estandarte, recinatamente costeadado por la Sociedad, en cuyo centre destaca un bien trazado escudo, debido al pincel de D. Francisco Mestre.

BAR
CA'N
GUILLEM
ENTREPANSTAPESPIZZES

AV. BISBE CAMPINS, 1 PORRERES 971 647 495

Estanc Can Poo

Segells de goma. Tota casta d'impresos d'impremta.

Havans gravats per a festes.

Llibres de text. Revistes. Articles de papereria.

Juguetes. Perfumeria. Articles de regal

Avinguda Bisbe Campins, 12 • Porreres.

Tel. 971 16 66 36 - Fax: 971 64 70 24

El orfeón de aquella misma Sociedad cantó la misa, partitura de D. José Espinosa, con bastante adinación, y , sobre todo, mucho mayor de lo que podía esperarse de unos jóvenes trabajadores que hace muy poco tiempo que se dedican al estudio del arte musical.

El distinguido orador sagrado D-Melchor Planas, Pbro. de la Congregación de Felipenses de esta Ciudad, ocupó el púlpito, demostrando con elegancia de estilo y sólidas razones, lo que deben ser las sociedades católicas en nuestras villas y ciudades, las cuales, dijo, deberían tomar como norma de su conducta la misión apostólica que llevó á cabo el inmortal Ramon Llull, cuya misión describió el orador con habilidad y eleuencía.

Por la noche comenózse un tríduo que la repetida Sociedad consagró a su Santo Patrono y, después del sermón, que dijo el antedicho señor Planas, se cantó un himno a Ramón Llull, bellíssima composición del distinguido maestro D. Guillermo Massot, y que fué regularmente interpretado por el orfeon de la Sociedad.

La concurrència á estos actos religiosos fué extraordinària, contribuyendo á su pompa y esplendor el haber asistido á ellos todo el clero parroquial, el Magnífico Ayuntamiento y demás autoridades de la villa, á los que, obsequió la Luliana con un modesto refresco.

El lúnes y mártes, dia 5 y 6, continuó el tríduo, ofreciendo igual resultado que el Domingo.

Desde las columnes de nuestro BOLETIN no podemos ménos de felicitar á

la Sociedad Luliana de Porreras, que con tanto acierto ha sabido resaltar en aquella villa la pasada devoción y entusiasmo á favor del inmortal Ramon Llull; sabe dar solemne y público testimonio de su fé religiosa, y con un desprendimiento nada común en nuestros días y sobre todo en nuestros pueblos, no perdona sacrificio así para atender á la enseñanza gratuita, como al bien moral y material de los individuos que constituyen aquella benéfica Sociedad».³

A l'església de sant Felip, a la capella del Cor de Jesús, es troba una figura del beat Ramon Llull sobre una peanya. Aquesta imatge, procedent de la *Sociedad Luliana*, fou regalada el 1904 per Joan Feliu i el 1925 fou exposada a la

pública veneració.⁴

Es desconeix amb exactitud la data d'abolició de la *Sociedad Luliana*. Això no obstant, cal pensar que després de la mort del seu President esdevinguda el 1907 l'associació va anar cap avall encara que, sembla, que duraria fins a la dècada dels anys trenta.

La SAL, amb 140 anys, sortosament gaudeix de vida plena.

¹ BARCELÓ CRESPI, Maria: "Porreres i la Societat Arqueològica Lul·liana", *Llum d'Oli*, 17, Porreres, 1981, 2. Reproduït a BARCELÓ CRESPI, Maria: *Sobre Porreres*, Porreres, 2001, 38-40.

BARCELÓ CRESPI, Maria: "Porreres i la Societat Arqueològica Lul·liana", *Programa de les Festes de Sant Roc*, Porreres, 1992. Reproduït a BARCELÓ CRESPI, Maria: *Sobre Porreres*, Porreres, 2001, 175-177.

BARCELÓ CRESPI, Maria: "Joan Feliu i la Societat Arqueològica Lul·liana", *Programa de les Festes de Sant Roc*, Porreres, 1993. Reproduït a BARCELÓ CRESPI, Maria: *Sobre Porreres*, Porreres, 2001, 178-180.

² ROSSELLÓ LLITERAS, Joan: *Sr. Joan Feliu Jaume, Advocat (1844-1907)*, Porreres, 1993.

³ X. X.: "Fiesta de la Luliana de Porreres", *BSAL*, II, núm. 37, 7-8.

⁴ RIERA MASCARÓ, Llorenç; ROSSELLÓ LLITERAS, Joan: *La Congregació de l'Oratori de Sant Felip Neri de Porreres*, Palma, 1992, 165 i 171.

**jaume
sastre
soler SL**
materials de construcció

ceràmiques i gres bigues imitació fusta
ciments saques aïllants canonades
lloguer de minicontenidors (Servei a domicili)

CARRER NOU, S/N
(SORTIDA CTRA. PORRERES-VILAFRANCA)
07260 - PORRERES
TEL. I FAX: 971 647102

LLG FUSTERIA
LLITERAS GARI

Portes i Cuines fetes a mida

C/. Major, núm 61 - 07260 PORRERES (Mallorca)
Taller: Ctra. Porreres - Montuiri, Parcela 250
Telef. i Fax 971 16 84 66

200 ANYS DEL NAIXEMENT DEL VICARI MÓRA

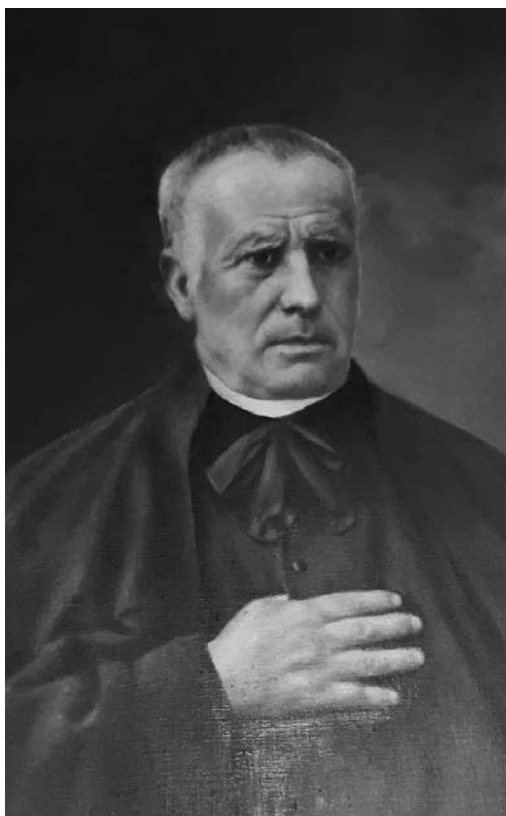
Jaume Rigo Rigo

Un dels personatges que figura en lletres majúscules dins la història de s'Alqueria Blanca és sens dubte el porrerenc Gabriel Móra, *es Vicari Móra* o *es Vicari Vell*, que va exercir a s'Alqueria entre els anys 1850 i 1891. En vista que en el passat mes de novembre es compliren 200 anys del seu naixement, recordarem la seva figura com a reconeixement a la gran tasca duita a terme en el poble durant quatre dècades del segle XIX.

Gabriel Móra i Móra va néixer en el molí d'en Tòfol de Porreres dia 12 de novembre de 1820, fill de Cristòfol Móra Pastor, regidor, i Joana Maria Móra Móra. Eren els seus padrins paterns Miquel Móra Móra i Apol·lònia Pastor Xamena, i els materns, Cristòfol Móra Mateu i Joana Maria Móra Roselló. Va ser batejat el mateix dia pel rector Rafel Esteva.

A l'edat de set anys fou admès a l'Escola de Gramàtica de Montision. Avançà tant en els estudis de gramàtica castellana i llatina que els seus superiors l'animaren a cursar estudis de grau més alt dirigits cap a l'estat eclesíastic pel qual sentia forta vocació. Es va presentar –entre trenta-tres candidats– a una beca que guanyà a l'edat de tretze anys. Poc temps després, durant els anys 1834 i 1835, els trastorns socials arran dels quals fou perseguida l'església, obligaren a Gabriel Móra a interrompre la seva formació. Durant quasi una dècada aprengué i exercí l'ofici de fuster, sense deixar del tot els estudis. En vistes que les agitacions socials no milloraven, decidí amb altres companys embarcar cap a Itàlia l'any 1845, on l'arquebisbe l'ordenà sacerdot dia 21 de juny de 1846 a Gènova.

De retorn a Mallorca, es retirà quatre anys a la Missió de Palma, fins que dia

Retrat del Vicari Móra (1820-1896).
Sagristia de s'Alqueria Blanca.

4 d'octubre de 1850 el bisbe Rafel Manso el nomenava vicari *in capite* de la vicaria de s'Alqueria Blanca, creada aquell mateix any. El diumenge, 27 d'octubre de 1857 va fer l'entrada al poble el nou vicari, s'instal·là la reserva del Santíssim i va ser beneïda la nova pila baptismal, estrenada amb el bateig del nin Marc Rigo Rotger, una pila que creà una de les primeres preocupacions a Gabriel Móra, ja que vessava per la mala qualitat de la pedra. Però la principal preocupació del vicari, que es convertiria en la seva gran tasca, fou la construcció d'una nova església. Dia 17 de maig de 1852 sol·licità que el sobrant de les Obrieres es pogués destinar a la construcció de l'església nova i les obres pogueren començar el 22 de gener de 1853.

Deu anys més tard, el 30 d'agost de 1863 fou beneïda la nova església amb gran solemnitat i amb la presència de la Banda Filharmònica Porrerenca –que cobrà 24 lliures– dirigida per Jaume Mulet Escarrer, que ell mateix havia creat set anys abans, el 1856.

Hi ha molts exemples dels sentiments nobles i socials que demostren que l'obra de Gabriel Móra anà més enllà de l'església material i espiritual: el febrer de 1878 adreçà una carta al bisbe Mateu Jaume i Garau com a agraïment per un donatiu rebut per ajudar als afectats de pigota de s'Alqueria Blanca, que des del 10 de gener del mateix any havia causat 15 defuncions en el poble, on hi havia –a part– 37 afectats. Altres exemples podrien ser que avançava diners dels seus si la collita no era bona per sufragar les obres de la nova església, pagava les receptes de l'apotecaria, donava la seva roba interior i llençols quan sabia que hi havia un malalt i molts altres detalls.

La seva estimació cap a s'Alqueria Blanca anà en augment així com passaven els anys i ja mai es volgué moure del petit poble, rebutjant proposicions del bisbe algaidí Miquel Salvà i Munar per anar a Lluçmajor o a Sóller com a rector. No és estrany que després d'una permanència tan llarga i intensa fos conegut en els darrers anys d'estada a s'Alqueria com *es Vicari Vell*, com encara és recordat.

Referent a l'època dels seus darrers anys com a vicari del poble, a la dècada dels 80 del segle XIX, mon pare guarda dins la memòria i ens recorda una història familiar que el seu conco Guillem Rigo Bonet (1876-1948), germà del meu padrí patern Andreu, li contava: quan era nin anava cada any a Porreres quan feien les matances en el

El molí d'en Tòfol a Porreres (actualment carrer Donzella, 46), on va néixer i morir el vicari Móra.

molí den Tòfol, en companyia del seu conco Guillem Rigo Vicens (1828-1902) de *can Sabater*, conegut com Guillem de sa Vicaria, qui exercia de fuster i a la vegada era criat i gran amic del Vicari Móra, el qual anualment els convidava a matances. Al nin Guillem Rigo Bonet li va quedar gravat dins la memòria com un dels actes festius que complementava les matances era l'anomenat *binerbo*, un fogueró encès enmig del carrer, de gran tradició a la vila porrerenca i que era saltat pels joves al mateix crit de *binerbo!*

En el mes de gener de 1891, quan Gabriel Móra havia superat els quaranta anys de servei, la seva vellura ja no li permetia treballar en el ministeri

plorava llàgrima viva a l'hora d'acomiar al vicari. Quan arribaren a la partió amb Felanitx, en es Clos den Peris, la comitiva es va aturar, el vicari els va fer agenollar i els donà la darrera benedició. Una llarga fila de carretons l'acompanyaren fins a Porreres i els altres a peu retornaren a s'Alqueria Blanca. La memòria popular atribueix a Gabriel Móra aquestes paraules en el moment de partir: *passaran cent anys i en aquest poble encara es parlarà de mi.*

En el seu poble de Porreres va viure els darrers cinc anys, un període on mai s'oblidà de s'Alqueria Blanca. Gabriel Móra i Móra morí a Porreres dia 11 de maig de 1896 a l'edat de 75 anys

sacerdotal com havia fet abans. Havia caigut dues vegades dels bastiments de l'església, la seva salut anava minvant i els seus parents de Porreres el volien tenir més prop per cuidar-lo. Cansat i a la vegada satisfet de la seva tasca, es va acomiadar dels seus feligresos a la missa del matí amb llàgrimes als ulls. A la plaça, el poble arremolinat

de catarro crònic pulmonar; havia fet testament davant el notari Mateu Caldentey. La mateixa nota publicada en el butlletí del Bisbat dia 20 de maig de 1896 fou copiada per mossèn Bartomeu Guasp en el llibre de defuncions de la parròquia de s'Alqueria Blanca: *«El día 11 del actual y a la avanzada edad de 75 años falleció en Porreras, su pueblo natal, el presbítero D. Gabriel Mora y Mora, Vicario que fue de Alqueria Blanca por espacio de 40 años y en donde tan gratos e imperecederos recuerdos deja de su celo y laboriosidad».*

A partir dels anys 60 del segle XX, un carrer de s'Alqueria Blanca dedicat al vicari perpetua la memòria a aquell que s'entregà en tot i per tot al seu poble estimat. Les prediccions del vicari Móra sens dubte es compleixen: quan han passat 125 anys de la seva mort i 200 del seu naixement, encara es parla d'ell.

Fons consultades:

Arxiu Parroquial de Porreres (amb agraïment a Simó Tortella Sbert)

Arxiu Parroquial de s'Alqueria Blanca
Joan Sunyer i Ramos (2007): *Els clergues de Santanyi i la comarca*

Cosme Bauçà i Adrover: *Herència històrica de s'Alqueria Blanca*

Miquel Pons i Bonet: programes de festes Sant Roc de s'Alqueria Blanca. Anys 1977, 1978, 1992, 1993, 1994 i 1996

Miquel Pons i Bonet: programa de festes Sant Roc de Porreres, any 1982

Bar Pub
ES FAROLET

COOPERATIVA AGRICOLA DE PORRERES
(Sdad. Coop. Ltda.)

Tel.: 971 64 71 81
E-mail: agricolaporres@hotmail.com
Carrer de sa Cooperativa, 29
07260 Porreres - Illes Balears

NO PODEM PERDRE LA MEMÒRIA (III)

Bartomeu Garí Salleras

Dia rere dia, boina posada, l'amo en Xesc anava a visitar la seva filla Pereta que vivia juntament amb el seu espòs l'amo Andreu Bonnín *Mariando* al carrer de sa Cooperativa. Tenien un petit magatzem de queviures que subministraven als negocis de Porreres amb un petit camió. El ritual diari permutava unes setmanes abans d'arribar l'estiu. S'acostava el moment de passar pel carrer Donzella i aturar-se al domicili de ca na Francisca Noguera, on anys abans hi havia una tenda de comestibles i carnisseria que regentava amb el seu espòs, Tomeu Blanch *Puça*. Repenjat al portal de la portassa sempre demanava el mateix: *Francisca, i enguany que no vendrà en Joan?* Es referia al seu gran amic, Joan Noguera Melià que vivia a Barcelona. Era el concho de na Francisca. Cada estiu, el tio Joan juntament amb la seva esposa, la tia Teresa i família passaven les vacances al seu poble natal. L'amo en Xesc *Lluc* i en Joan Noguera, sempre compartien tertúlies i episodis passats. Record amb nostàlgia i enyorança les seves mirades còmplies. Xerrar amb ells era com reviure els anys esperançadors de la República, però també saber un poc més del desastre que va esclatar el juliol de 1936. El mes d'abril de 2007 vaig enregistrar Francesc Salvà Picornell. Asseguts a una camilla de casa seva parlàrem de moltes coses, però sobretot d'un grapat de porrerencs compromesos que tenien un únic propòsit: aconseguir un poble molt millor. Per això no podem perdre la memòria.

Francesc Salvà Picornell *Lluc*

Va néixer a Porreres. Es va casar amb Magdalena *Cascarulla*, natural de Campos i tenien una filla. Els primers anys de casats, el matrimoni vivia al carrer de la Rectoria; després, passaren a viure prop dels Terrers, al carrer d'en Dusai. L'amo en Xesc feia de pagès, conrava les terres de casa seva, però també va fer de picapedrer i de cambrer al bar de *can Pau de sa Maimona*, actualment restaurant l'Escrivania i al cafè de *sa Llosa*, on hi ha instal·lada l'o-

L'amo en Xesc Lluc, primer de l'esquerra.

ficina de Bankia. *Havíem de fer molta feina per mantenir la família i menjar cada dia, em va dir.*

*Recordau quan es va proclamar la República? Els ulls de l'amo en Xesc començaren a espirejar: Jo ho trob, l'abril de 1931. La gent va sortir al carrer per celebrar-ho, però a Porreres no fèrem molta festa. El 14 d'abril de 1931 va ser un dia de celebració generalitzada, que va transcórrer sense actes de violència, fins i tot, el rei exiliat, Alfons XIII, va aconsellar als seus seguidors que acceptassin la nova República que havia arribat per la voluntat popular. Però no tot foren flors i violes, molts jornaleros patiren el joc brut dels detractors del nou sistema de govern. Als pobles, els propietaris de negocis feien i desfeien i jugaven amb els drets dels treballadors i amb el seu jornal: Els mestres d'obres bons no ens donaven feina a les persones que estàvem afiliades al sindicat. Ens engegaren a tots. No hi havia feina per nosaltres. L'amo en Xesc es referia al sindicat Unió Obrera de Porreres que fou fundat el mes d'abril de 1932. Tenien el local a la part de darrera del cafè de *Can Carrina* al carrer Nunyo Sanç. Unió Obrera fou una entitat associada a la Unió General de Treballadors (UGT) i arribà a tenir més de 100 afiliats, molts dels quals eren joves jornaleros: La societat la posaren en marxa un grup de picapedrers joves entre els quals hi*

havia l'amo en Pau Sans, Jordi Boterí, Guillem Rasca, Climent Serra, entre d'altres. A la directiva també hi havia Llorenç Cerdà Barra, Josep Sitjar Boixa i Sebastià Ferrà Carraixet. Feien reunions i organitzaven excursions pel Primer de Maig. Un any anàrem a les coves de Manacor amb la camiona d'en Micarillo. Érem tants que no va bastar, hi afegírem un camió descobert. Ens ho passàvem molt bé.

La tasca reivindicativa d'Unió Obrera i més tard de Fraternitat Obrera de Porreres va ser molt important. Mai deixaren de lluitar per acabar amb el control dels mestres d'obres bons que sembla que havien pactat una espècie d'aliança entre ells —un fet prou comú a la Mallorca rural dels anys 30— per tal de controlar els jornals dels seus treballadors. Davant aquesta situació, el sindicat va posar en marxa el seu propi tall de picapedrers que estava conformat per jornaleros afiliats al sindicat: *Un grup de picapedrers joves entre els quals hi havia l'amo en Pau Sans, Jordi Boterí, Guillem Rasca, Climent Serra, entre d'altres crearen un tall d'obres i ens donaren feina a tots. Varen construir un grapat de cases i també feren moltes reformes. Va ser un èxit pels treballadors de Porreres.*

Amb els pas dels mesos del 36, l'alegria republicana es va convertir en fosc fanàtica rere la qual hi havia els partits conservadors i d'ultradreta que radicalitzaren el seu posicionament. Mai parem que un grup de membres del Front Popular porrerenc fossin elegits per constituir un nou ajuntament d'esquerres que presidiria el batle Climent Garau Juan. El seu objectiu era destrossar l'equip de govern progressista i posar els veïnats del poble en contra seva. L'escalfor entre dretes i esquerres es passejava pels carrers del poble: *La gent d'esquerres va organitzar un dinar de porcella el Divendres Sant, el feren a Montisíon. En Jordi Ferrer del carrer Tort va demanar el permís al rector. La festa no va acabar gens bé, fins i tot, arribaren a les mans. Hi hagué baralles prop del Pou Nou, abans d'entrar el poble.*

Tot i l'oposició, l'Ajuntament de Porreres presidit per l'il·lustre batle *Marió* va posar en marxa dos grans projectes: la reforma de la Plaça i l'Escola Nova. Les obres foren subhastades i encarregades a Climent Serra Servera *Banyat*. Francesc Salvà *Lluc* hi va fer feina i així ens ho va contar: *Coneixia en Climent Marió, era una gran persona, molt intel·ligent, però feia molta nosa. També vaig conèixer Climent Banyat. Era un gran mestre d'obres. Amb ell, havia fet feina a Palma i a les escoles de Sencelles. Tenia molta vista. A la Plaça passàrem el nivell i fèrem les escombres de l'escola. Ho esbucaren tot.*

Ben vera, la Guerra ho destrossà tot. El juliol de 1936, grups de falangistes varen sortir al carrer i ocuparen l'edifici l'Ajuntament. Tot d'una el poble se n'adonà que el que passava era molt seriós: *Hi havia molts de falangistes pel carrer i anaven armats. Els qui teníem una taca negra ens feien passar cada dia per la Sala—es referia a l'Ajuntament que estava al primer pis del restaurant l'Escrivania— ens volien tenir controlats. Estàvem fitxats. No podien sortir del poble sense avisar i, si ho fèiem, anàvem acompanyats de dos falangistes. No ens deixaven ni fumar.*

Una de les jornades més llastimoses de la Guerra fou el Dia de la Mare de Deu d'agost del 36. La Plaça de la Vila estava farcida de falangistes que vigilaven el degotís d'homes presumiblement d'esquerres que entraven a l'Ajuntament. A l'interior, els esperaven la Falange, el batle i el rector Lluís Crespí que elegiren els porrerencs que havien de retenir: *Record que al meu costat hi havia el meu mestre, Climent Serra. Cada vegada que cridaven un nom, ell s'aixecava. Que fas!—li vaig dir. Sabia que era un dels que triarien. Tots els que foren arrestats, els varen tancar a Cals Hermanos i després varen desaparèixer.* De cop, el testimoni esgarrifador es va interrompre pel so del relotge de la galeria. Sonava quarts i mitges hores que feien despistar l'amo en Xesc que sempre parava la conversa. Després, cavil·lava i tornava arrancar: *Record el dia que va venir el Conde Rossi. Va predicar damunt can Bernat Reynya, davant la Parròquia. Tot era fucilati. A Porreres varen fer molts de desastres. Un*

dia batia a l'era amb un bon amic meu i el seu pare. De cop i volta, vengueren cinc o sis falangistes de la vila. S'aturaren i alçaren el braç. Arriba España!—exclamaren. Tot d'una vaig alçar el braç, sabia que no anaven de bromes. El meu company ni es va immutar. Tot d'una li posaren la pistola el cap. No el mateu, feis-ho per mi. I varen amagar les pistoles.

Durant els primers mesos de la guerra porrerenca es donaren representacions dantesques de la repressió, després vengueren les doloroses partides cap el front de Guerra: *Quan va escalar el moviment, vaig poder esquivar els primers allistaments perquè era fill de viuda. A Porreres va venir un militar d'Artilleria—es referia a Joaquín Crespí de Valldaura— que es va instal·lar a can Camia, al carrer de l'Almoïna. La missió del militar Jinete d'Alcalà era arreplegar tots els qui per diferents motius no havien partit al front de guerra i incorporar-los als batallons de les milícies ciutadanes: Cada diumenge ens feien anar a missa i ens obligaven a posar-nos una camisa blava de Falange. Molts dies fèiem instrucció al solar del cine de can Boterí. Un, dos tres, alto! I així tot el dematí.*

La tropa popular de Mallorca, la qual representava els diferents pobles de l'illa, potser fou la que millor simbolitzà l'esperit del sotmetiment a les noves autoritats. La immensa majoria dels cridats a files van haver d'aguantar una dura disciplina militar a diferents campaments de Mallorca. Uns partiren cap a la Península i d'altres—com el cas de l'amo en Xesc— formaren part de la guarnició militar que en un principi s'encarregà de vetllar per la seguretat de Mallorca: *Un vespre, cap a la mitjanit, falangistes tocaren la porta de ca nostra. No t'aixequis me va dir la meua dona. Es pensava que me venien a cercar. Ella va obrir la porta:—On és en Xesc? Li digueren:—Ha de venir amb noltros. Me vaig aixecar i vaig partir amb ells. Finalment, va ser una prova per tal de saber quins temps empraven per preparar-nos. Les cames me tremolaren un parell de dies.*

L'estiu del 38, l'amo en Xesc *Lluc* hagué de partir cap a la península amb el 13è Batalló d'Infanteria, anomenat Batalló de

Campos, que estava compost per soldats exclosos per ser fills de viuda o bé, fills de pares seixantins (de més de seixanta anys) i els soldats de la quinta del biberó que tenien entre 17 i 18 anys. En aquells moments, el fervor patriòtic ja no era el mateix del començament de la Guerra. Hi havia massa creus que marcaven els noms soldats morts a una tela que cobria tot l'escenari al Centre Catòlic de Porreres: *A l'estació hi havia la meua dona, la meua filla i el meu germà. Fou un dia molt trist. A la península vaig servir de l'any 38 fins el final de la Guerra. Dels que partírem, moriren un parell de porrerencs: en Boteta, en Mariando i algun més que no record. Un cop acabada la Guerra, Falange va convidar a dinar a Montisíon per a tots els soldats que tornàrem vius. Aquell migdia de celebracions franquistes, no hi faltaren els discursos enaltidors dels representants règim militar: Ens varen dir que amb en Franco viuríem millor. Pots pensar! va exclamar.*

El final de la Guerra fou l'ensús d'una nova etapa de la història del nostre país. Uns anys obscurs, plens de silencis i mentides, que afavoriren sempre als més poderosos i deixaven al descobert les necessitats dels més pobres: *Férem una reforma a unes cases i vaig caure del bastiment. Me vaig fer una bona ferida a una cama. El metge Joan Beia que tenia la consulta al carrer Almoïna, al costat de l'actual Farmàcia Sastre, me va atendre. Que estàs assegurat?—me va demanar. No sé si li vaig contestar. Si no estàs assegurat malament. Per què?—li vaig dir. Ell me contestà: per tu!*

Els anys de la Dictadura i els seus responsables intentaren esborrar per sempre la memòria d'aquells homes compromesos amb la República. Però no ho aconseguiren, perquè foren unes persones que mai baixaren el cap ni perderen la seva dignitat, ni oblidaren el que va passar i el que patiren. Rememorar les paraules de Francesc Lluís Salvà és un orgull i un exemple per tots nosaltres. *Són les nou, que no heu de sopar? Si vols, podem xerrar un poc més. Bona nit, l'amo en Xesc, us recordaré sempre.*

L'OBTURADOR

Francesc Servera Veny

INTRODUCCIÓ, PETIT CONTE I EPÍLEG

Jaume Rosselló Tomàs

Vaig guaitar al buit,
era immens, infinit,
de gel, de cel i d'altres llibertats.

El vertigen em xuclava
i sabia que no sabia volar.

La darrera passa...

Una alenada fonda... i ja està.

Ja ens havíem mort tantes vegades, que havíem perdut el compte. Érem molts, no ens coneixíem tots, però sempre érem els mateixos.

L'espera, densa, de plom, normalment absurda i immòbil. Anant bé et podia tocar una autòpsia i possiblement et trossejaven com un trencaclosques, així sempre era més entretingut o, amb un poc de sort, acabar el temps al camp, al mar, a la muntanya... i anar-te descomponent mentre t'acaronaven els elements.

Sempre perdiem l'ésser quan acabàvem i començàvem amb un de nou, sense arrels, ni records, ni cadenes. Sortíem dones, homes, rics, pobres, cruels o bondadosos, tots amb diferents matisos i colors.

Fa milers d'anys l'espera era més llarga i tranquil·la. Avui en dia hi ha massa gent, quasi no tenim temps d'acabar amb una vida i ja hem de començar amb una altra. Tal vegada passarà alguna cosa sense precedents que no hagi previst cap govern, religió ni multinacional especulativa, cap poder al cap i la fi.

Així pens avui, pot ser demà amb una altra presència m'aferrí a tresors que avui trobaria fems.

De la terra crua,
pintarem l'oblit.

Al redol que ens crida
obrirem la nit,
jugant dia a dia
amb l'ànima nua.

EUTANÀSIA (DEL GREC EUTHANASIA) "BONA MORT"

Lluís Sastre Barceló

Mentre que el Govern espera
et netejo cada dia,
maleint la malaltia
que seguit et degenera.
No et pots moure, tenc plorera.
La pell fina, el teu vestit
blau de llagues va servir
i ens torna a recordar
que d'aquí te'n vols anar
per deixar buit aquest llit.

Troben digne el teu estat.
Que no pots ni decidir
el dia que vols morir?
Segur que seré jutjat
quan tu te n'hagis anat.
Et servesc la petició
preparada amb serenor:
grams de Pentobarbital
que finiran el teu mal.
Mort i amor dins un tassó.

IN MEMORIAM

Junta de l'Agrupació

Na Magdalena Morell va viure implicant-se molt en totes les activitats i propostes de l'Agrupació Cultural, formant part de la Junta, posant il·lusió. També va deixar la seva petjada a la revista *Llum d'Oli*. Una persona compromesa i molt feïnera. Sense fer massa renou, però amb un bon somriure. Així va ser el seu dia a dia i així ha estat el seu traspass que ens ha sorprès a molts.

Un record agraït per tot, i una abraçada a tota la família.

Em costa imaginar-te absent per sempre.

*Tants de records de tu se m'acumulen
que ni deixen espai*

a la tristesa

i et visc intensament sense tenir-te.

(Miquel Martí i Pol)

Descansa en pau Magdalena, amiga, sòcia i per damunt de tot, gran persona.

L'ELEMENT ORIGINAL

Andreu Arranz Morell

A la meua mare

Si la mort és això,
camps de civada que enlluernen el teu pas,
pedra lluent que busca el fons de l'oceà,
les teves mans plenes de sol a sobre el llit,
si la mort és tot això,
una altra trasmudança del procés,
tornar a l'element original,
un mar de llum dins l'ombra del record,
si la mort és això,
un pacte amb el goteig de la morfina,
un tel de somni en els teus ulls cansats,
començament i essència d'un mateix,
si ja és tan a prop,
si ja n'endevinam la dentadura
i veim en el silenci un dolor
que ens aboca de ple a l'eternitat,
farem, amb les relíquies que ens dones,
un pont per arribar a dins nosaltres.
Desembre'20

A LES AMISTATS DE NA MAGDALENA MORELL VILLALONGA

Pau Arranz Morell

El passat 14 de desembre ens deixà na Magdalena Morell Villalonga. La meua mare tenia càncer. Superà diversos obstacles amb molta energia i ganes de viure. La darrera batalla, però, fou molt dura, no la pogué vèncer. La meua mare no era de misses ni funerals. El que sí férem fou enterrar les seves cendres encerclant l'alzina centenària de Can Cormé com va ser el seu desig.

Fa uns anys, la meua mare va venir a viure al pis que teníem a la ronda de l'Estació. Començà, aleshores, el que, si em permeteu, va ser un segon enamorament. Un enamorament amb l'amistat.

Vosaltres, la vau acollir. Vau apreciar la seva discreció, la seva fidelitat, el seu humor, el seu somriure, la seva conversa, les seves ganes d'aprendre, d'observar, investigar, intercanviar coneixements...

Aquests dies que han seguit la mort de la meua mare ens ha arribat el vostre amor. I la vostra tristesa. I la frustració per no poder-vos acomiadar d'ella com us hauria agradat. Quan es pugui, família i amics, la recordarem plegats i aleshores tothom hi podrà dir la seva i potser fins i tot ens podrem abraçar.

Només em queda donar-vos les gràcies. Gràcies per ser-hi, per preocupar-vos per ella, per estimar-la, per dur-la al cor.

ECOEMBES RECICLA?

Marc Prieto Gornals

El 2018 quan es va fer la darrera edició dels pressuposts participatius, una de les propostes guanyadores va ser la de posar una màquina de retorn d'envasos anomenat sistema de depòsit, devolució i retorn (SDDR). Aquesta proposta la va fer en Toni Sastre, quan no s'imaginava que mesos després seria regidor de participació ciutadana i responsable de dur a terme el projecte.

El problema va sorgir quan després de les trobades amb Ecoembes i assessorament tècnic varen veure que no podien fer res, que el sistema de reciclatge és d'Ecoembes i no tenia intenció de canviar de model. Tenen el que en diuen un sistema integrat de gestió (SIG) on paguen per les diferents fraccions separades. No col·laboren amb sistemes diferents de recollida que no siguin els seus. Per tant, la proposta no es podia dur a terme.

No era l'únic que es topava amb aquesta empresa. El Govern Balear va treure una llei de residus pionera, on també establia -entre d'altres- fer una prova pilot amb el sistema SDDR o implementar una taxa pels residus incinerats, seria una versió a l'engròs de la taxa que fa pagar ara La Sala, per la bossa vermella.

Ecoembes dona per reciclat totes les fraccions separades. Però les investigacions fetes

per Greenpeace i el mateix Govern Balear, demostren que no és així. Només es reciclen els envasos de més qualitat i la resta s'incineren, acaben en abocadors o s'exporten a països amb menys recursos. Ecoembes obté la major part dels seus beneficis amb la circulació d'envasos, per tant, li interessa que en circuli la major quantitat possible, si es reciclen o no queda en segon pla.

A Porreres, hem estat dels municipis que ens hem responsabilitzat dels nostres residus des del 2005; amb Joan Sastre com a batle i Joana Móra com a regidora de medi ambient es va implementar el sistema de recollida selectiva porta a porta i el 2016 la implantació de la bossa vermella per part del govern de Xisca Mora. Mesures incòmodes per la major feina que ens implica, però també responsables socialment i ecològicament.

Per això, hem de seguir mantenint el fet de ser un dels pobles que més recicla, però no només en números, sinó conscientment. Així com ens pot semblar molt greu que Ecoembes exporti el fems que no vol reciclar a Ghana i la resta ho enterrin en abocadors. Ens hauria de semblar més greu exportar els propis residus als pobles veïnats per no pagar els 0.80€ de la bossa vermella o tirar-ho a son Monegrí.

CA FRUITERIA
NA MARIA

- Fruttes
- Verdures
- Fruits secs
- Productes ecològics

Tel.: 971 16 6771
C/ Agustí Font, 54 - Porreres

CIRCUITO DE GESTIÓN DE RESIDUOS

12.000 EMPRESAS
FORMAN PARTE DE ECOEMBES E IDENTIFICAN LOS ENVASES CON EL PUNTO VERDE

LOS CONSUMIDORES PAGAN EL PUNTO VERDE AL COMPRAR EL PRODUCTO

LOS ENVASES SON DEPOSITADOS EN EL CUBO AMARILLO

40% DE LO DEPOSITADO SE HACE INCORRECTAMENTE

60% DE LOS ENVASES DE PLÁSTICO ACABA EN EL CUBO DE RESTOS

PLANTAS CLASIFICACIÓN ENVASES LIGEROS Y DE TRIAJE

SOLO SE RECUPERA EL 25,4%* DE LOS PLÁSTICOS

EL RECHAZO DE ESTAS PLANTAS VA A ELIMINACIÓN

INCINERADORA

VERTEDERO

ESCRIVANIA

Joan Melià Garí

Fig. 1 *S'escrivania*

Fig. 2 *S'escrivania*

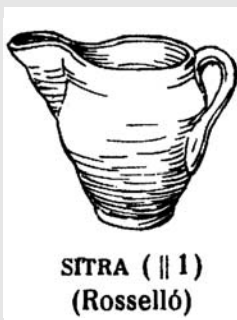

Fig. 3 *L'Escrivania*

Quan col·loquialment parlem de «s'escrivania» ens hauríem de referir al joc d'objectes que servien per a escriure (fig. 1) i que, un temps, era un regal bastant habitual quan un feia la primera comunió. «S'escrivania», també pot

ser una taula d'escriptori (fig. 2). En canvi quan ens referim a l'edifici on, en èpoques antigues, hi havia el que avui podríem dir «dependències municipals» hauria de ser «l'Escrivania». Fixau-vos que parlem de «la Sala» i no de «sa sala» per a referir-nos a l'ajuntament, i que a llocs com Andratx, anomenen «la Cúria» al mateix edifici. En aquests casos, la diferència en l'ús dels articles té un valor diferenciador; ja sabem que no és igual que diguem «el Roser» que «es roser», «el bisbe» que «es bisbe» o «el Ram» que «es ram». Per tant, ben fet pels propietaris del restaurant que varen optar per la solució bona: «L'Escrivania» (fig. 3)

A la diferència entre «sitra» i «citra» ja hi férem referència en el *Llum d'Oli*, núm.159. Totes dues es pronuncien igual, però s'haurien d'escriure amb una diferència: Una «sitra» (amb s), entre altres coses, pot ser una gerra, un setrill... (fig. 4); en canvi si ens volem referir a una bicicleta, hauria de ser amb c, «citra» (fig. 5)

SITRA (|| 1)
(Rosselló)

Fig. 4 *Sitra*

Fig. 5 *Citra*

«FER POBLE» (I)

Sebastià Lliteres Lliteres

Avui en dia l'estima per un poble o per la comunitat humana més propera va més enllà d'una simple expressió. La globalització ha provocat un fenomen curiós que s'ha accentuat les darreres dècades: el redescobriments de la identitat local, que cadascú viu i sent de forma diferent. La generalització de l'accés als canals d'informació, la democratització del turisme, el coneixement sobre aspectes i qüestions foranes... han conduït a una major voluntat de valorar allò local, allò propi. Potser és per això que ara tenim més present la idea de «fer poble».

Sempre m'ha agradat aquesta genuïna expressió, en tots els sentits, però sobretot en el que li sol donar la majoria de gent, això és, participar activament de les entitats o associacions del poble, de les festes populars... En aquesta columna d'opinió, que tenc intenció de donar-li continuïtat, voldria compartir amb vosaltres algunes idees sobre el que significa per mi «fer poble».

A Porreres aquesta expressió sovint s'ha lligat a l'efemèride del 14 de gener de 1954, quan bona part del poble es va aplegar per a construir l'actual carretera de Montisio, a instàncies del rector de la Parròquia Gabriel Adrover Bauçà. No sabem si Adrover també actuà a instàncies d'altres persones quan va demanar al poble que «fes poble», però sí que sabem que molta gent va voler participar d'aquella diada, recordada i explicada per molts vilatans.

Però crec que «fer poble», actualment, s'hauria d'entendre d'una forma més plural. Per exemple, per mi fer poble és també comprar a Porreres, estimular el petit comerç o la botiga del costat. Més enllà de la pròpia promoció i publicitat, necessària i volguda, el suport real és la compra directa a aquests establiments, revitalitzadors del teixit econòmic i social del poble.

«Fer poble» també hauria de voler dir pensar en com podria ser millor aquest poble, o en quin poble voldríem pels propers 15-20 anys. Per a la propera generació. I no podem concebre aquest poble sense totes i cadascuna de les persones que en formen part. «Fer poble», per tant, també és voler conèixer amb les distintes cultures que avui dia habiten Porreres: els «de sempre» i els «nouvinguts». Voler conèixer com pensen i què pensen del poble les persones que hi han vingut a viure des d'altres països. Voler que, a més, s'hi sentin bé i puguin trobar la prosperitat que no han trobat als seus «ca seva» d'abans. En definitiva, «fer poble» és voler conèixer en pau dins la pluralitat i la no imposició de cap manera concreta de viure, sense prejudicis ni estereotips. Aquest és el resum de la meua manera de veure i viure aquesta qüestió. Com diu l'anunci: «una altra manera de viure».

EL PAPER DE LA DONA EL DIA DE LES MATANCES

RECORDS QUE PERDURARAN SEMPRE A LA MEVA MEMÒRIA

Joana Mora Cerdà

Quan arribava el mes de novembre acompanyat de les primeres gelades i els dies de fred viu, al voltant de Santa Catalina, el poble de Porreres començava a fer olor de fum de ben matí, sobretot els dissabtes o diumenges, que és quan no tenien feina i la família aprofitava per fer les matances. A ca nostra sempre havíem fet matances. Mon pare engreixava un porc negre o faixat que el comprava quan era petit a son Jeroni.

El dia de les matances era una festa per a mi i per a mon pare, però no ho era per a la resta de la família, sobretot per ma mare: la madona de la casa aquest dia duia el ma-neig! Una setmana abans ja preparava els ormejos: el caixonet de cosir les sobrassades amb fil, agulles, didals...; les alfàbies ben netes per salar els ossos, les espècies (pebre bord, pebre bo i sal), els fogassers pel saïm, els pedaços ben nets per eixugar els budells, els canyís i les fulles de col per posar-hi el ventre del porc, llimones i sal per netejar-lo...

Record que era un dia de molta feina i de molt de tragi, per amunt i per avall. L'amo de la casa, mon pare, era qui s'encarregava de tenir la banqueta al seu lloc, la romana per pesar el porc, els ganivets i el foc ben viu des de ben matí just a trenc d'alba. Les dues calderes ja feien fum de valent quan arribava el matador, en Toni Martorell *des molí d'en Donzell* i els homes, quasi sempre familiars, que l'havien d'ajudar. Se remoli-

naven al voltant del foc i fregant-se les mans comentaven:

-Quants de quilos farà, enguany, Sebastià?

-Són fresques avui!

-Hi havia una bona gelada! Uep! Ja se sent oloreta de cafè!

El cafè ben calent, dues galletes Maries i una copeta de mesclat, preparat per la madona, donava el bon dia a una jornada de feina, de festa, de germanor entre familiars i amistats on el porc era el protagonista principal.

Quin era el paper de la dona aquest dia?

La madona de la casa era indispensable en una dia de matances. Una setmana abans del dia senyalat al calendari ja pensava amb les coses que havia de tenir a punt per aquesta jornada. És cert que l'amo s'encarregava, normalment, de l'engreix de l'animal i de fer la soll neta durant un parell de mesos, però les dones de la casa duen el pes i la logística del dia.

Per preparar els diferents plats que es menjaven al llarg de la jornada de feina, el vespre abans, almenys a ca meva, les dones de la casa ja començaven a preparar els ingredients pels àpats que es cuinarien l'endemà. La cuinera, l'ànima de la cuina —que habitualment solia ser una familiar de la casa—, dona de bon paladar amb una responsabilitat capital, començava el dia amb el frit de tallades i frit de sang que es menjava a mitjan dematí, continuava amb l'arròs brut i l'aguiat de pilotes per dinar.

Les matanceres més expertes arribaven un poc més tard que els homes a punt per posar-se el davantal que duïen ben planxat a dins la senalla.

Mort l'animal treien el ventre del porc, fent fumet, i el posaven damunt el canyís folrat de fulles de col. Les llimones tallades per la meitat, el plat de sal, les tisoires, les olles de bec preparades i l'aigua ben calenta

dins un poal, era l'inici d'una de les tasques més destacades del dia, fer els budell nets.

Margalida Mesquida *Caratutxa* dirigia la sessió de la neteja del ventre, sempre acompanyada de dones més joves que donaven aigua ben calenta amb les olles de bec per deixar ben nets els budells que més tard s'omplirien amb el pastó de sobrassada.

Les cosidores dels budells es posaven al recer del fred a un indret de la casa solejat. Els pedaços ben nets, les agulles, el didal, el fil i les tisoires esperaven les mans de les dones més joves, però sempre acompanyades d'una dona amb més experiència amb aquest quefer matancer. Iniciaven el secat, el tallat i el cosit de les diferents peces: poltrú, bufeta, sobrassada prima, sobrassada gruixada, culana, bisbe...

Mentre l'amo trempava a dins el ribell gros la sobrassada, la madona no el deixa de vista i de tant en tant la tastava i donava la seva opinió:

-Hi falta sal, posa un poc més de pebre bo. Alerta a no fer alt.

Era un moment molt important i especial del dia. La sobrassada havia d'estar ben trempada.

Arribada l'hora d'omplir les sobrassades, qui rodava, normalment, era un home, però la persona que dirigia la labor era una matancera amb seny i responsabilitat ja que d'ella dependria tenir una bona perxa i que fes mirera.

El fermat dels botifarrons i les sobrassades era feina que realitzaven majoritàriament les dones matanceres.

El dinar donava, al menys a ca nostra, per acabada la jornada.

Aquest relat de memòria vol ser un reconeixement a totes les dones matanceres del nostre poble. Avui en dia, aquesta tradició va perdent força i ja queden poques dones expertes en les tasques que he anat esmentant al llarg d'aquest article. Segurament moltes persones, especialment dones, que llegiu el relat us hi veureu retratades.

HAN COMENÇAT LES OBRES D'AMPLIACIÓ

CEIP Escola Nova

Ja fa uns 5 anys que va sorgir la necessitat d'ampliar la nostra escola. La població infantil de Porreres fa més de 10 anys que no atura de créixer i les nostres instal·lacions ja no poden acollir tots els nins i nines que hi volen estudiar.

De fet, si comparam els 232 alumnes del curs 10/11 als 422 del 20/21 es fa evident la necessitat d'ampliació.

I ens ha costat aconseguir-ho. Infinitat de reunions i terminis a complir fins que poguessin començar les obres.

Aquestes obres consistiran en la creació de 8 aules noves, alguns magatzems, banys nous, banys entre les classes d'infantil, modificar els banys que hi ha ara, millorar el pati, obrir noves portes d'accés al centre...

Serà un any dur d'obres, però valdrà la pena per tenir espai.

Els primers dies de moviments ens han impactat un poc, veure desaparèixer al-

guns emblemes de l'escola com els arbres que han conviscut amb nosaltres fa més de 30 anys. Hi havia moltes vivències i records compartits que afloraven quan vèiem que les màquines els arrabassaven o els motors de serrar els tallaven.

Però sempre pensam que el canvi serà cap a bé i que crearem nous records als nous espais que ens construïran.

Tendrem escola nova per molts anys més amb la vostra col·laboració perquè sense els porrerencs més petits, la nostra escola no tendria cap sentit.

També volem aprofitar aquest espai que ens dona la revista *Llum d'Oli* per agrair la bona disposició de l'Ajuntament per deixar-nos dos espais (S'Escorxador i el Centre de Formació Musical) per poder fer classes: enguany a causa de la pandèmia de la Covid19 hem hagut de dividir-nos en 28 grups i, evidentment, no cabíem a dins el nostre edifici. Gràcies a l'APIMA per ser-hi sempre que la necessitam i gràcies sobretot a tot l'alumnat i a famílies per la seva comprensió davant situacions com les que vivim, pandèmia i obres.

ENS ADHERIM AL MANIFEST D'ESCOLA EN CATALÀ A LES ILLES!

Junta de l'Agrupació Cultural de Porreres

L'Agrupació Cultural de Porreres s'adhereix al manifest per promoure un canvi urgent de la presència del català tant dins com fora de l'aula.

El manifest ha estat impulsat per Plataforma per la Llengua, l'STEI-Inter-sindical, l'Obra Cultural Balear de Formentera, l'Institut d'Estudis Eivissencs, el Moviment Menorca Edu21, la Unió Obrera Balear Ensenyament i l'Alternativa Sindicat Docent.

Aquests col·lectius s'han unit sota el nom 'Moviment per l'Escola en català a les Illes'. L'objectiu és reivindicar mesures que garanteixin, en la nova Llei d'Educació de les Balears, una quota mínima del 50% de la docència en català. Al manifest, alhora, també s'hi afegeix tot un seguit de propostes per implementar i consolidar la presència de l'idioma als entorns educatius i juvenils.

Des de l'Agrupació us animem a llegir el manifest complet i adherir-vos de manera digital a www.llenguaiescola.cat

Aprofitam per desitjar-vos salut i un bon any nou 2021!

i ara, Solarium

Non Estil
PERRUQUERIA I ESTÈTICA

UNISEX

PERRUQUERIA

extensions
tallats de moda
tints
banys de color
tota casta de metxes
moldejats
desarriat
recollits
nívies
comunions
etc...

ESTÈTICA

depilacions
neteja cutis
decoració d'ungles
tint de pestanyes
moldejats de pestanyes
massatges
manicures
pedicures
maquillages

**obert de dimarts a divendres de
9 a 12 i de 15 a 20 h
dissabte tot el dia**

C/ Passaratx, 114
Tel. 971 166 646 - PORRERES

MARGALIDA MORA LLANERAS

Caterina Gornals Miralles

Na Margalida Mora Llaneras *Bum-bum* va néixer a Porreres el 1953. Va cursar els seus estudis obligatoris a Ca ses Monges va continuar-los Madre Alberta a Palma i realitzà COU a l'Institut Joan Alcover de Palma. Acabada aquesta etapa es va aturar d'estudiar i va començar a fer feina com a secretària i fent substitucions de mestra, ja que no et demanaven cap titulació. Va ser així, realitzant una substitució de tot un curs escolar a Petra, quan va veure que realment aquesta feina li agradava, i amb 23 anys va començar a cursar els estudis de Magisteri de Ciències.

Com a mestra va fer feina a Son Servera, molts d'anys a l'Escola Nova de Porreres, on també va ser la directora del centre; a Montuïri, a l'IES Felanitx, a l'IES de Santanyí, i el darrer curs a l'Escola Nova, on es va jubilar ara ja fa 4 anys.

Ara es pot dedicar plenament a les seves aficions com són la pintura, el patronatge de moda, la decoració, la lectura, l'esport i escriure poesia. A més, aprofita per fer activitats de relaxació i coneixement d'un mateix.

Com va sorgir l'interès per la pintura?

És cert que sempre m'ha agradat el món de l'art i la pintura. Durant els meus estudis, sempre que tenia l'opció d'agafar una assignatura de pintura ho feia, i de jove vaig anar uns anys a classes. Ara bé, he de dir que el que faig actualment ho he après de manera autodidàctica. A casa tenc un estudi i allà és on he experimentat i desenvolupat el meu art.

Quin tipus de pintura fas? Quina tècnica i materials utilitzes?

Vaig començar amb la pintura a l'oli, però després vaig passar a la pintura acrílica. Les meves obres són abstrac-

tes, utilitz materials de la naturalesa, sobretot arena. També utilitz pintura de vidre, pa d'or o de plata, ferro i molts d'altres materials que estan al meu abast.

Què és per a tu l'art?

Per a mi, l'art és treure una part interna que flueix a l'exterior a través de les mans. En ser plasmada damunt un llenç, mostra una part meva, la qual és única i irreplicable, ja que allò que s'ha creat és com es trobava al meu interior just en aquell moment.

Ens podries explicar quin procés segueixes a l'hora de fer un quadre?

Les meves obres surten del meu *jo interior*, i per poder crear he de sentir aquesta necessitat profunda d'expres-

sar. Per tant, pint en èpoques molt concretes, però quan començ ho faig durant una etapa bastant llarga. És un moment que jo em deix endur, estic absent de la realitat. És així com deix una part meva marcada a cada obra i, per tant, són quadres únics i irreplicables. Quan acab una obra, jo mateixa qued sorpresa dels resultats. A més, m'agrada molt fer quadres grossos, de gran format, i com que quan pint els tenc col·locats al terra, fins que no estan ben acabats no veig quin és el resultat. Com ja he dit, utilitz elements de la naturalesa i els colors dominants solen ser terra, blaus i vermells. Normalment, els quadres no anaven emmarcats, però per a l'exposició que vaig fer a Elèctrica Barceló, un amic va fer

unes vases de peces de palets reciclats; va ser tot un èxit. També n'he emmarcat algun amb vidre de museu, que no fa reflexos, i han quedat molt bé.

Quan vares fer la primera exposició? Era individual o col·lectiva?

La primera exposició va ser al local de la Confraria d'Amics del Vi de Porreres l'any 2001 i era col·lectiva amb na Cati Rosselló *Parrina*.

Has fetes moltes exposicions, alguna més important o especial?

Sí, la veritat és que ja he fet bastantes exposicions. Les primeres eren col·lectives amb na Cati Rosselló, després vaig exposar individualment i la darrera que vaig fer també va ser col·lectiva. He exposat a molts pobles de Mallorca, principalment a Porreres, però també a Montuïri, Lluçmajor, Ses Salines, Inca, Santanyí, Algaida, Valldemossa, també a Palma, a diferents bars de Porreres i he participat a les Nit de l'Art de Porreres i de Palma. Amb na Cati vàrem fer una exposició a Barcelona, que és l'única fora de Mallorca.

Una exposició especial per jo va ser la que vaig fer el 2017 al restaurant Schwaiger Xino's de Palma, on es va fusionar art, música i gastronomia. Va ser un esdeveniment que va tenir molt de ressò tant a la premsa com a la ràdio, i això va fer que hi assistís un gran públic.

Tot i així, he de dir que a Porreres he tengut una gran acollida. A la gent del poble li agrada la meua pintura i estic molt contenta de poder fer tantes exposicions al meu poble, em sent molt bé exposant aquí.

Quin és el teu referent dins el món de la pintura?

He de dir que som una persona que mai no ha tingut líders i certament no se'guesc cap referent. He visitat molts de museus, m'atreuen característiques de diferents artistes, agaf ideas de petits de-

talls i coses de la vida... però no m'he inspirat mai en cap pintor en concret. Moltes vegades m'inspira la lectura sobre art i poesia.

A part de la pintura, ens has dit que t'agrada la moda i la decoració. Ens podries explicar un poc què fas en aquests altres camps?

En primer lloc, m'agrada escriure poesia i a les exposicions que vaig fer amb na Cati Rosselló cada quadre duia un poema d'acord amb l'obra.

Pel que fa a la moda, he anat confeccionant diferents peces i vaig anar al càsting de *Maestros de la costura*, on vaig arribar fins a les proves de Barcelona. Va ser una gran experiència, vaig aprendre encara més coses sobre aquest món i m'agradaria preparar una desfilada quan la situació millori.

Quant a la decoració, m'encanta i he fet diferents cursets d'elaboració de centres de Nadal. L'any passat en vaig fer un a l'Associació de Dones de Porreres. També he realitzat capçals de llit, combinant fusta i pintura.

Fa un any i mig que m'he iniciat en la realització d'escultures i les faig amb fang i ferro, però encara no n'he mostrada cap; ben igual que amb la realització de complements i bijuteria, ja que he fet diverses peces, però no les he tret. Mesclar art amb moda i bijuteria és una de les meves metes, i m'agradaria molt aconseguir dur a terme aquesta combinació.

Finalment, hem de dir que na Margalida fa obra per encàrrec, personalitzada i adaptada a l'espai i l'estil de la casa, però també té obra per vendre al seu taller, la qual mostra sempre que li sol·liciten. A dues exposicions fetes a restaurants, ha rifat una obra seva i els doblers recaptats han estat per l'Associació de Cardiopaties Congènites. A més, ha regalat quadres per col·laborar amb moltes associacions de Porreres.

Redacció

El porrerenc Bartomeu J. Barceló Ginard ha publicat la seva darrera novel·la *Les arenas d'Arfaxad* un relat escrit amb una riquesa de vocabulari tan característica en tot allò que escriu l'autor i que no deixa indiferent al lector. És una història d'amors profunds i d'odis viscerals.

En paraules del propi autor «*Les arenas d'Arfaxad* fou escrita com qui deixa ploure. Novel·la amb rerefons històric, fa la crònica d'uns personatges arrossegats al fons del desconhort a principis d'aquell naufragi col·lectiu que fou la guerra del 36. De llenguatge contundent, alhora emotiu i eficaç, retrata l'esqueix dels qui patiren uns fets que superen qualsevol ficció. Ambientada a Manacor, Palma i Barcelona, el títol s'inspira en les sacrificades mares de patriarques com Arfaxad, dones anònimes capaces de concebre dels temps dels gegants ençà, poblacions tan nombroses com les arenas de la mar. Nosaltres descendents seus durant mil generacions, no hem parat d'escorxar multituds. Patètic».

PORRERES TÉ MÉS VEHICLES QUE HABITANTS

Aina Ginard Bauzà

Nombre de vehicles per cada mil habitants

Font: Ibestat	Turismes	Total vehicles
Porreres	641,95	1009,45
Mallorca	645,32	896,81
Balears	638,09	914,34

Porreres té més vehicles que habitants. Per a una població de 5.502 persones, hi ha una suma de 5.554 cotxes, motocicletes, camions, furgonetes, tractors, remolcs i altres vehicles.

De fet, en els darrers vint anys la població empadronada s'ha incrementat un 29,12%, mentre que el nombre de vehicles ha crescut un 77,56%.

En aquests moments, Porreres compta amb 3.532 cotxes, 579 motocicletes, 1.238 camions i furgonetes, 40 tractors industrials, 68 remolcs i semi-remolcs i 97 altres tipus de vehicles, d'acord amb les dades de l'Institut Balear d'Estadística (Ibestat).

El 1999 el parc de vehicles al poble era de 3.128 unitats i eren 4.261 els habitants, és a dir, 1.133 persones més que vehicles. El 2009 encara es mantenia aquest equilibri amb un saldo positiu de 893 persones més, ja que hi havia 4.535 vehicles i 5.428 habitants.

De manera que, en la darrera dècada, la tendència s'ha invertit i per cada deu habitants hi ha més de deu vehicles, sis d'ells, cotxes.

En comparació amb la seva població, a Porreres hi ha 1.009,45 vehicles per cada mil habitants, molts més que a Mallorca, que són 896,81, i que a les Balears, on es compten 914,34 vehicles per cada mil persones.

Pel que fa al nombre de cotxes, Porreres en té més que la mitjana de Balears, però manco que la mitjana de Mallorca. El municipi

té 641,95 turismes per cada mil habitants, front els 645,32 de Mallorca i els 638,09 del conjunt de l'Arxipèlag.

Matriculacions

L'any 2019, es van matricular al municipi de Porreres 243 vehicles, dels quals 99 eren cotxes. En els darrers anys, d'acord amb la bonança econòmica que hi ha hagut, la compra de vehicles nous va despuntar. Es van matricular 206 vehicles el 2016, 213 el 2017 i 266 el 2018. El nombre de cotxes va ser de 134, 109 i 121, respectivament.

La tendència s'ha romput aquest any per mor de la pandèmia. El confinament primer i l'increment de l'atur després han fet que moltes persones hagin posposat la compra d'un vehicle. Tot fa pensar que les xifres quedaran lluny dels anys anteriors, ja que les dades acumulades fins el setembre comptabilitzen 116 vehicles matriculats i, d'aquests, 51 turismes.

El mes de gener ha entrat en funcionament el nou servei de transport regular de viatgers per carretera de Mallorca. Segons la informació publicada el desembre per *El Económico*, Porreres quedarà connectat amb Palma per Montuiri i també amb una línia nova que passarà per Lluçmajor. A més, es mantindrà el bus a Manacor. La nova concessió ha permès augmentar el nombre de freqüències, ampliar els horaris a primera i darrera hora i incrementar les freqüències els caps de setmana. Els objectius del nou servei són millorar la xarxa, fer-la més ràpida i poder disminuir el transport privat en cotxe a Mallorca del 56% al 36%.

Parc de vehicles al municipi de Porreres				
Font: Ibestat	1999	2009	2019	Var. 1999-2019
Turismes	2.217	2.959	3.532	59,31%
Motocicletes	290	405	579	99,66%
Camions i furgonetes	562	1.002	1.238	120,28%
Tractors industrials	19	31	40	110,53%
Remolcs i semiremolcs	0	61	68	-
Altres	40	77	97	142,50%
TOTAL vehicles	3.128	4.535	5.554	77,56%
Població empadronada	4.261	5.428	5.502	29,12%

LA COVID-19 A PORRERA

Marc Vaqué Vidal

La Covid-19, com en tot el conjunt del país, ha estat la gran protagonista de l'any 2020 al poble de Porrera. En un any tan excepcional s'han hagut de fer esforços que estiguessin a l'alçada. Aquest any hem vist com davant d'aquesta situació i per reduir l'evolució de la pandèmia, s'han hagut de reduir les relacions socials i tot el que això comporta. Per aquest motiu, la majoria de negocis s'han vist afectats, però han fet i segueixen fent un enorme esforç per sobreviure i seguir permetent que Porrera sigui un lloc atractiu tant per visitar com per viure-hi.

Són mesos de lluitar contra la incertesa i les conseqüències econòmiques o socials que tots hem patit i que seguirem patint. Però diuen que també és en els pitjors moments quan surt el millor de les persones.

De Porrera va sortir una onada de solidaritat en els mesos de confinament. Diferents voluntàries i voluntaris es van oferir a realitzar les compres de les persones més vulnerables del municipi i així reduir al mínim la seva sortida al carrer. La solidaritat no només es va manifestar aquí, un col·lectiu de dones del poble van fer mascaretes per a la població amb diferents materials i alguns negocis van donar mascaretes i gels hidroalcohòlics perquè arribessin a totes les llars.

També els caps de setmana de l'estat d'alarma els joves van engegar un vermut confinat. Cada dissabte i diumenge s'oferia la possibilitat de tenir una excusa per sortir al balcó i gaudir de la música durant l'hora del vermut que sonava pels altaveus del poble. Així s'intentava amenitzar aquesta situació, però a la vegada permetia la possibilitat a les veïnes i als veïns d'ex-

plicar-se de balcó en balcó com vivíem aquells mesos.

Aquesta pandèmia també ha afectat a altres moments especials del poble que ha originat grans iniciatives de l'Ajuntament i de les diferents associacions i particulars. Porrera ha vist suspeses les dues festes majors, la de maig i la de novembre pel fet de coincidir amb els pics de l'estat d'alarma. La Festa Major de maig es va reorientar per poder-la fer telemàticament. Així per mitjà de les xarxes socials s'oferien uns instants per gaudir la festa d'una manera que mai haguéssim imaginat.

Un altra data afectada va ser Sant Jordi, tot i que aquell dia es va intentar mantenir la flama d'aquesta diada de Catalunya amb un seguit d'iniciatives: es va reproduir la llegenda de Sant Jordi explicada pels infants del poble a través d'un recull d'àudio que es podia sentir pels altaveus; també es va fer una crida per omplir els balcons de dibuixos, de roses o dracs per recordar aquella data.

Aquestes són moltes de les coses que Porrera ha vist afectades. Una cons-

tant adaptació a les circumstàncies per fer que tot i no ser un any normal, amb esforç ho semblés. Tot això parla molt i molt bé del caràcter de Porrera i de la seva gent. Un poble compromès, que es sobreposa a totes i cadascuna de les circumstàncies que hi ha en el camí.

Aquesta ha estat la nostra particular manera de viure aquests mesos i de deixar marca en un any que quedarà en el nostre record. Hem après a adaptar-nos a aquest present per poder construir un futur millor, perquè quan vinguin nous temps, els puguem tornar a gaudir plegats.

Germans Leiva

Antonio Marqués, 2
07003
PALMA DE MALLORCA
Tel. 971 76 34 92
Fax: 971 75 19 63

www.viajespegaso.com

JOAN SORELL, L'ESPORT COM A ESTIL DE VIDA

Toni Sastre Vanrell

En la secció d'Esports d'aquest número us hem volgut apropar a la història del porrerenc Joan Sorell Lull (Porreres, 1998), ja no només en la seva faceta com a futbolista -juga en el C.E. Santanyí de la Tercera Divisió Balearsinó també com esportista i com a persona.

Realitzem l'entrevista de forma telemàtica, separats per una pantalla amb què en els darrers mesos ens hem acostumat a realitzar un bon grapat de connexions per veure'ns i parlar amb els nostres familiars, amics, companys de feina...

Per a en Joan enguany ha estat un punt d'inflexió en la seva vida. Després de partir a estudiar a fora, a Lleida, per cursar el grau de CAFE (Ciències de l'Activitat Física i de l'Esport) va decidir retornar cap a Mallorca, «els principals motius pels qual vaig tornar van ser l'arribada de la Covid-19, que va provocar que les classes es poguessin fer en línia, el futbol i la meua vida familiar», apunta el porrerenc.

Després d'aquest canvi, avui dia viu a un pis a Palma i assegura que es passa tot el dia anant d'un lloc cap a l'altre.

«Faig molts de camins, els dilluns i dimecres veng a Porreres a entrenar un equip de bàsquet d'iniciació, també em desplaç fins a Son Malferit pels entrenaments amb el Santanyí (és el filial de l'Atlètic Balears) i els matins vaig al CE-SAG (Centro de Enseñanza Superior Alberta Giménez) on curs actualment la carrera».

En Joan sempre ha estat un jove molt implicat en totes les activitats de lleure educatiu que s'han realitzat i es realitzen en el nostre municipi. Ha estat monitor en diversos camps i escoles d'estiu, també participa com a voluntari en l'organització d'activitats esportives per a les festes de Sant Roc. «M'agraden tots els esports, és cert que el futbol és el meu hobby, però l'esport en general és la meua vocació. Sempre que he pogut he participat en els tornejos de futbol sala que es fan en els municipis del voltant, als tornejos de voleibol i bàsquet 3x3 que es fan per les festes de Porreres, a més sempre que puc m'agrada molt anar a veure els partits dels meus amics».

Així mateix, pel que fa a la seva trajectòria com a futbolista en Joan va començar a jugar a futbol a la UE Porreres. De ben petit, en la categoria d'aleví, va fitxar per l'Atlètic Balears juntament amb en Joan Nicolau, que entrevistarem en el número anterior, i amb en Climent Noguera. Durant aquesta etapa aconseguiren campionats de Balears i de Mallorca, «els meus anys com a jugador de l'Atlètic Balears varen ser molt bons, futbolísticament estava encantat, però una lesió als isquiotibials va provocar que no em trobés a gust amb el meu nivell i vaig decidir tornar a jugar a la vila amb el CE Es Pla, en la categoria cadet».

Jugar a futbol a l'equip del seu poble va fer que recobrés les sensacions i tornés al nivell que havia demostrat en anys anteriors. De fet, arran d'això va canviar d'equip per fitxar pel

EL LLUM D'OLI TAMBÉ ÉS VOSTRE

T'agradaria veure publicada la teua opinió al *Llum d'Oli*? Tens alguna queixa, suggeriment o proposta? Vols col·laborar amb nosaltres? Ara pots fer-ho a través de l'adreça llumdoliporreres@gmail.com, o en persona quan ens topis pel carrer!

I, si t'interessa, pots consultar els números digitalitzats fins el 1996 a l'apartat «Llum d'Oli» del nostre blog (www.agrupacioculturalporreres.blogspot.com) a través de l'enllaç amb la biblioteca digital de la UIB. Si desitges consultar algun número posterior al 1996, només ens ho has de demanar. Tenim en procés un web on trobareu els darrers números en pdf!

Volem ser la veu del poble! El Llum d'Oli és cosa de tots!

CD Cide. A l'equip palmèsà, el porrerenc va marcar les diferències i va cridar l'atenció del CD Manacor. «El nivell que vaig demostrar al Cide va fer que el Manacor, que sempre vol comptar amb els millors jugadors de la zona, contactés amb mi per fitxar-me. Era una bona oportunitat que no podia deixar escapar», assenyala en Joan.

Amb el Manacor va tenir l'oportunitat de jugar el seu darrer any de juvenil en la millor categoria per aquesta edat: la Divisió d'Honor. Un any després, ja en edat amateur, va disputar la seva primera temporada a la Tercera Divisió Balear, jugant la majoria de partits de titular amb l'equip de la capital de Llevant. El seu segon any com a amateur el va jugar al Santanyí, també a Tercera Divisió.

Com hem comentat abans, per motius d'estudis, el porrerenc hagué de partir cap a Lleida on, com era d'esperar, no podia estar sense jugar a futbol. Ja establert a terres catalanes fitxa pel FC Alcarràs de la Primera Catalana, equivalent a la categoria de Regional Preferent. «Durant la meua estada a l'Alcarràs vaig patir lesions que m'impediren entrar en la dinàmica de l'equip. Em vaig adonar que no podia estar sense jugara futbol», assegura.

En l'actualitat, com explicàvem en el principi, en Joan forma part de la plantilla del CE Santanyí, club filial de l'Atlètic Balears. Durant l'entrevista explica que enguany és una bona oportunitat per poder entrenar i jugar algun partit amb l'equip de la Via de Cintura. «Enguany és el meu darrer any com a futbolista sub-23, és cert que és una passa difícil de donar, però faig feina cada dia per a veure si algun dia em criden i puc debutar a Segona Divisió B», comenta il·lusionat.

A la Segona Divisió B, els clubs tenen l'obligació de comptar en la seva plantilla amb almenys 6 fitxes sub-23. Per tant, aquesta norma és positiva perquè els equips apostin pels ju-

gadors joves del planter i entrin a la dinàmica del primer equip.

Ja cap al final de l'entrevista en Joan exposa que estaria molt content de veure a la UE Porreres a Tercera Divisió i poder tornar a vestir algun dia la camiseta de l'equip del seu poble en la màxima categoria del futbol balear.

Gabriel Noguera Vich

Marc Prieto Gornals

Maria Antònia Nicolau Rosselló

Catalina Garcia Garí

Cesca Anna Roig Sampol

Francesc Melià Barceló

Grup d'alumnes de l'escola Verge de Montis-sion representant els pastoretz del betlem de les Matines de 1984 de la parròquia de Porreres.

D'esquerra a dreta: als banc de darrera, Francisca Palerm Gornals, Margalida Gornals, Maruja Cuencar; al següent banc, sor Maria Sureda; a la dreta (vestides amb jaquetes blanques) Joana Maria Mora *de can Negre*, Catalina Mora *de can Negre*. Primer banc de nins: Guillem Rigo *Barragota*, Francesc Melià *Barceló Fossà*. Segon banc de nins: Encarna Taberner Palerm, Margalida Juan *Llana*, Joan Gornals Soler *Molí d'aigua*, Francesca Bauçà (de Montuiri), Antònia Veny *Diego*; banc de davant: Pere Veny *Diego*, Antònia Mora *de can Negre*, Joan Toni Mestre *Xibic*, Maria Agnès Melià *Fossà* i Antònia Marquès *del forn de Sant Felip*. Fotografia cedida per Sebastià Vidal Mas.